

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)
«Οπτικοακουστικές Τέχνες στην Ψηφιακή Εποχή»

Διπλωματική Εργασία με Τίτλο

«Σκιές του Κόσμου»

Μια διαδραστική ψηφιακή εγκατάσταση με στόχο την κοινωνική ενημέρωση στο
θέμα της Ανιθαγένειας.

Φοιτητής

Ραχιώτης Χρήστος, ADA2016027

Επιβλέπων Καθηγητής

Άγγελος Φλώρος



Κέρκυρα, Οκτώβριος 2018

“Φαντάσου να γεννιέσαι αόρατος.

Είσαι ζωντανός. Αλλά δεν έχεις αποδείξεις ότι υπάρχουν.

Θέλεις να μορφωθείς, αλλά κανένα σχολείο δεν σε δέχεται.

Θέλεις να είσαι χρήσιμος, αλλά δεν σου επιτρέπεται να εργαστείς.

Όταν αρρωστήσεις, ο γιατρός σε αγνοεί.

Όταν ερωτευτείς, δεν μπορείς παντρευτείς.

Δεν κάνεις παιδιά, γιατί φοβάσαι ότι κι αυτά θα είναι επίσης αόρατα.

Είσαι βέβαιος ότι είσαι άνθρωπος. Αλλά δεν έχεις ανθρώπινα δικαιώματα.

Και όταν πεθάνεις, δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι έζησες”.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνοπτική Περίληψη	3
Εισαγωγή	4
Επιλογή του Θέματος	4
Στόχοι του Ερευνητικού Έργου	6
Κεντρική ιδέα	7
ΑΝΙΘΑΓΕΝΕΙΑ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΑΙΤΙΑ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ)	8
Κοινωνική πραγματικότητα	9
Αιτίες ανιθαγένειας	11
Η ανιθαγένεια στον κόσμο	12
Οργανισμοί για τους ανιθαγενείς	13
i. Έγπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ	13
ii. European Network on Statelessness	14
ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	15
Καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις	15
Ιστορική αναδρομή	16
Σχέση καλλιτεχνικής εγκατάστασης και διαδραστικής σχεδίασης	18
Ο ρόλος του κοινού	20
Χρήση Νέων Τεχνολογιών στα Εικαστικά	21
Ο ρόλος προγραμματισμού στη δημιουργική πράξη	23
3 + 1 Διαδραστικές Ψηφιακές Εγκαταστάσεις που επηρέασαν την παρούσα εργασία....	24
i. The End(less) by Pascal Dombis	24
ii. Make Like a Tree (2005) by Scott Snibbe	25
iii. Lee Friedlander	26
iii+i Scott Blake - Scanning Barcode	27
Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	28
Γενική Περιγραφή	28
Τεχνικά χαρακτηριστικά	31
Επεξεργασία εικόνας και ήχου και αναπαραγωγή βίντεο	33
Κανόνες λειτουργίας της Εγκατάστασης	35
Υποδομές	37
i. Σαρωτής (Barcode Scanner)	37
ii. Λήψη φωτογραφιών	37
iii. Εξοπλισμός	38
Πώς λειτουργεί η εγκατάσταση	39
Συμπεράσματα	44
Βιβλιογραφία	46
Links	47
Παραρτήματα	48
i. Θεματολογία Βίντεο	48
ii. Τεχνικά χαρακτηριστικά των βίντεο	57
iii. Δημόσιες Παρουσιάσεις της Εγκατάστασης	61
27/8/2018, Πήλιο	61
14/08/2018, Χανιά	65
Αντί Επιλόγου	68

Συνοπτική Περίληψη

Το έργο «Σκιές του Κόσμου», δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Οπτικοακουστικές Τέχνες στην Ψηφιακή Εποχή», του Τμήματος Ήχου και Εικόνας, του Ιονίου Πανεπιστημίου. Το τελικό έργο είναι ένας συνδυασμός που αποτελείται από τη συλλογή και προβολή οπτικοακουστικού υλικού με στόχο την ενημέρωση για το θέμα της Ανιθαγένειας και ταυτόχρονα την καλλιτεχνική απόδοση φωτογραφιών που είναι αποτέλεσμα σύνθεσης στιγμιότυπων από στιγμές των βίντεο σε συνδυασμό της σκιάς των θεατών που δημιουργείται στην οθόνη προβολής των βίντεο.

Το παρόν κείμενο αποτελεί την καταγραφή της θεωρητικής και πρακτικής έρευνας του έργου. Παρατίθενται οι θεωρητικές έννοιες που αποτέλεσαν έμπνευση, ώστε να οριστούν οι στόχοι του έργου. Παρουσιάζεται το θέμα της Ανιθαγένειας, η κοινωνική διάστασή του, η γεωπολιτική σημασία του θέματος, τα αίτια του προβλήματος και οι σημαντικότεροι οργανισμοί που ασχολούνται με την επίλυσή του.

Στη συνέχεια παρατίθεται η θεωρητική έρευνα για τις καλλιτεχνικές διαδραστικές εγκαταστάσεις. Ξεκινώντας με την ιστορική αναδρομή των εγκαταστάσεων στο χώρο της τέχνης, τον ρόλο του κοινού, τους τύπους διαδραστικών εγκαταστάσεων, τη χρήση των νέων τεχνολογιών και του προγραμματισμού στις διαδραστικές καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις. Καταλήγοντας σε τέσσερα παραδείγματα καλλιτεχνικών εγκαταστάσεων που επηρέασαν την αισθητική του έργου.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση του πρακτικού μέρους του έργου. Παρουσιάζεται η τεχνολογική περιγραφή του έργου, τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, και η περιγραφή του από την οπτική του θεατή. Το κεφάλαιο περιλαμβάνει ακόμα φωτογραφικό υλικό από το σχεδιασμό του έργου, τις περιλήψεις των επιλεγμένων βίντεο που προβάλλονται και τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά.

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα, τη βιβλιογραφία και φωτογραφικό υλικό από την εγκατάσταση κατά την παρουσίασή της σε διαφορετικούς χώρους.

Εισαγωγή

Επιλογή του Θέματος.

Η παρούσα εργασία έχει τις ρίζες της στον προηγούμενο αιώνα. Στο 1997, όταν έγραφα μια άλλη διπλωματική εργασία. Την πρώτη μου. Ήταν στη σχολή ΑΣΕΤΕΜ - ΣΕΛΕΤΕ (σημερινή ΑΣΠΑΙΤΕ) για το τμήμα των Ηλεκτρονικών. Θέμα της εργασίας ήταν **"Η δράση του θεάτρου στην Εκπαιδευτική διαδικασία"**.⁽¹⁾

Κατά τη διάρκεια της τότε έρευνάς μου ήρθα σε πρώτη επαφή, μέσω βιβλίων και περιοδικών, με μια ομάδα ανθρώπων που σχετικά πρόσφατα είχαν συστήσει το σωματείο "Πανελλήνιο ΔΙΚΤΥΟ για το ΘΕΑΤΡΟ στην ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"⁽²⁾. Οι πληροφορίες και η βιβλιογραφία που αποκόμισα από αυτή την "εγκυκλοπαιδική" επαφή αποδείχτηκαν πολύτιμη βοήθεια για την εκπόνηση της εργασίας.

Είκοσι (και ένα) χρόνια μετά κι ακολουθώντας εν τω μεταξύ επαγγελματικά πλέον, τον τίτλο που είχε η πρώτη μου διπλωματική, ο δρόμος μου συναντήθηκε αρκετές φορές με τις δράσεις του "Πανελληνίου Δικτύου" και σε πολλές απ' αυτές με τη μορφή συνεργασίας.

Μια από αυτές είναι στο πλαίσιο της δράσης του Δικτύου, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε.⁽³⁾, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα **"Κι αν ήσουν εσύ;"**⁽⁴⁾.

Μέσω της συμμετοχής μου στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ως θεατροπαιδαγωγός, χρειάστηκε να συμβουλευτώ αρκετές φορές τους ανθρώπους της Ύπατης Αρμοστείας. Γνωρίζοντας καλύτερα τις δράσεις του οργανισμού παγκοσμίως, ήρθα σε πρώτη επαφή με ένα θέμα που στην ουσία γνώριζα ελάχιστα. Το θέμα της ανιθαγένειας. Κάποιες συμπτώσεις εκείνης της εποχής με οδήγησαν ώστε να ασχοληθώ λίγο περισσότερο με το θέμα αυτό, αλλά η καθημερινότητα μου επέβαλλε άλλες προτεραιότητες.

Σε σύντομο όμως χρονικό διάστημα (όχι φυσικά από την πρώτη μου εργασία, αλλά από τη δράση του "κι αν ήσουν εσύ;") ήρθε η ώρα να εκπονήσω άλλη μια διπλωματική εργασία. Την παρούσα. Συνδυάζοντας και πάλι την τεχνολογία με την τέχνη.

1. - Ναι, επέλεξα παιδαγωγικό θέμα σε τεχνολογική σχολή.
- Ναι, έχει σχέση η Τεχνολογία με την Τέχνη (το θέατρο).
(συχνές ερωτήσεις εκείνης της περιόδου)

2. <http://www.theatroedu.gr/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

3. <http://www.unhcr.org/gr/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

4. "Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και σε θέματα προσφύγων με βιωματικές δραστηριότητες, τεχνικές θεάτρου και εκπαιδευτικού δράματος".
<https://www.humanrights.theatroedu.gr/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

Στην περίοδο της αναζήτησης για το κατάλληλο θέμα για την καινούργια μου εργασία, προέκυψε η προοπτική της δημιουργίας ενός φεστιβάλ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Θεώρησα ως προσωπικό στοίχημα να καταφέρω να συνδυάσω αυτές τις δύο απαιτητικές και πολύ ενδιαφέρουσες προκλήσεις (διπλωματική - φεστιβάλ). Το επόμενο βήμα ήταν να βρω το θέμα. Συλλέγοντας υλικό και πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα παρακολούθησα ένα βίντεο όπου μια ωραία κοπέλα κατέληγε με τα παρακάτω λόγια:

"Είσαι απλώς μια σκιά. Περνάς και κανείς δεν σε βλέπει" ⁽⁵⁾.

Η αντίφαση της φράσης αυτής σε σχέση με την εικόνα της κοπέλας ήταν ο δρόμος που ένωσε το κενό που είχα αφήσει με τους ανθρώπους χωρίς ιθαγένεια. Τους ανιθαγενείς.

Τους αόρατους ανθρώπους.

5. [IBelong](https://www.youtube.com/watch?v=MuDzR8d63zg) – What it feels like to be stateless (<https://www.youtube.com/watch?v=MuDzR8d63zg>)

Στόχοι του Ερευνητικού Έργου

Οι ταχύτατες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και της πληροφορικής έχουν επιφέρει ριζικές αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε μια περίοδο όπου η ταχύτητα διάδοσης της πληροφορίας είναι πολλές φορές πιο εντυπωσιακή από την ίδια τη πληροφορία, σηματοδοτούνται σημαντικές αλλαγές στο ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας.

Η επανάσταση της τεχνολογίας των πληροφοριών (information technology ή IT revolution)⁽⁶⁾, δηλαδή της αποθήκευσης, ανάκτησης, μετάδοσης και διαχείρισης δεδομένων με τη βοήθεια των υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών, οδήγησε στη δημιουργία δικτύων που επιτρέπουν ακόμα και την παγκόσμια διασύνδεση, δίνοντας στα άτομα άνευ προηγουμένου δυνατότητες και «πρωτοφανή έλεγχο και γνώση του περιβάλλοντος»⁽⁷⁾.

Στη σύγχρονη πραγματικότητα η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας κατακτώντας όλο και μεγαλύτερο ρόλο στην καθημερινότητα των ανθρώπων, αποτελεί ταυτόχρονα πρόκληση για τους καλλιτέχνες, ο οποίοι προσαρμόζοντας τις γνωστικές τους δεξιότητες, προτείνουν νέους τρόπους επικοινωνίας με τους θεατές.

Σύμφωνα με τον John Dewey, όταν σκεφτόμαστε την τέχνη, τείνουμε να σκεφτόμαστε αντικείμενα τέχνης. Αλλά αυτό είναι λάθος. Η πραγματική τέχνη είναι η εμπειρία κατασκευής ή συναντήσεως του αντικειμένου. Όταν το έργο χωρίζεται από αυτές τις εμπειρίες, διαχωρίζεται από τη ζωή. Ένα πραγματικό έργο τέχνης είναι μια εκλεπτυσμένη και εντατική μορφή εμπειρίας⁽⁸⁾.

6. Information Technology (IT): ο όρος πρωτοπαρουσιάστηκε το 1958, σε ένα άρθρο των Leavitt και Whisler που δημοσιεύτηκε στο Harvard Business Review, πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/Information_technology, (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018).

7. Michelle Addington, Daniel Schodek, *Smart Materials and New Technologies for the architecture and design professions*, Architectural Press, Elsevier, 2005, σελ.198.

8. John Dewey, *Art as experience*, New York : Minton, Balch & Company, ©1934

Ένας βασικός προβληματισμός του θέματος των ανιθαγενών υπήρξε το πώς μπορώ να παρουσιάσω τους "αόρατους ανθρώπους" με τρόπο ώστε να γίνει ορατό το πρόβλημά τους και να "κοινοποιηθεί" στον κόσμο, αποφεύγοντας τον διδακτισμό και το μελόδραμα.

Οι στόχοι που ορίστηκαν για το ερευνητικό έργο είναι:

1. Πώς μπορεί να απεικονιστεί εικαστικά το θέμα με τη χρήση νέων τεχνολογιών,
2. ο ρόλος του θεατή σ' ένα καλλιτεχνικό έργο με κοινωνικό προβληματισμό

Το μέσο που επέλεξα είναι το βίντεο. Συνδυάζοντας τη θέαση με στόχο την πληροφορία και κάνοντας χρήση μέσων που συμβολίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα όπως ένας σαρωτής ραβδωτού κώδικα (barcode scanner), επιδίωξα να μετατρέψω την απλή θέαση σε βιωματική εμπειρία για τους επισκέπτες - θεατές.

Κεντρική ιδέα

Μέσα από αυτή την εργασία επιχειρούμε μια "συνάντηση" με τους ανθρώπους χωρίς ιθαγένεια. Τους ανθρώπους χωρίς αποδεικτικά στοιχεία φυσιολογικής ζωής. Τους αόρατους (κοινωνικά) ανθρώπους. Μια οπτικό – συμβολική σύνθεση συνύπαρξης με αντεστραμμένους όρους.

Βλέποντάς τους να αφηγούνται την προσωπική τους οδύσσεια, μεταφερόμαστε στο δικό τους περιβάλλον με αυτούς πια να αποτελούν ζωντανές - δυναμικές εικόνες, συνθέτοντας αυτό που στερούνται, τον προσωπικό τους ζωτικό χώρο στη πραγματική ζωή. Στο κάδρο αυτό εμείς θα έχουμε τον ρόλο του περαστικού, της αμέτοχης - δραστικά αόρατης, σκιάς.

Επιλέγουμε τη χρήση ενός μηχανήματος (barcode scanner) που συμβολίζει την ταχύτητα της πληροφορίας όσον αφορά στην περιγραφή ενός προϊόντος. Με βάση την αντιστοιχία κώδικα - αριθμού, παίρνουμε πληροφορίες για τους ανθρώπους που, στερούμενοι τον «προσωπικό» τους αριθμό (π.χ. αριθμό ταυτότητας, διαβατηρίου, Α.Φ.Μ.), η σύγχρονη κοινωνική δομή τους καθιστά αόρατους.

Με το πάτημα της σκανδάλης του barcode scanner μας αποκαλύπτεται η ιστορία κάποιου κοινωνικά αόρατου ανθρώπου και ταυτόχρονα γίνεται η συμβολική αντιστροφή ρόλων, καθώς μια φωτογραφική κάμερα αιχμαλωτίζει τη σκιά μας στο κάδρο του οπτικοακουστικού μηνύματος του ανθρώπου που μας αφηγείται την ιστορία του.

«Οι Σκιές του Κόσμου» είναι μια καλλιτεχνική διαδραστική εγκατάσταση που θέτει σαν στόχο την ενημέρωση για το θέμα της Ανιθαγένειας. Παράλληλα με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων παρουσιάζεται μια νέα σύνθεση εικόνων με θέμα την αντιστροφή των ρόλων: Θεατής - αόρατος - σκιά και Ανιθαγενής - ορατός - παρών.

ΑΝΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΑΙΤΙΑ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

*" Εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο
αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες εξαιτίας της
ανιθαγένειας. Η σύμβαση σχετικά με το
το καθεστώς των ανιθαγενών προβλέπει ένα πλαίσιο
για τα κράτη που θα βοηθήσουν τους ανιθαγενείς,
επιτρέποντάς τους να ζουν με ασφάλεια
και αξιοπρέπεια έως ότου η κατάστασή τους
επιλυθεί. Επί του παρόντος, πολύ λίγα
κράτη είναι συμβαλλόμενα μέλη.
Πρέπει να το αλλάξουμε αυτό.
Καλώ τα κράτη να προσχωρήσουν
στη σύμβαση και να δεσμευτούν πλήρως
για την υποστήριξη της και τις κυβερνήσεις
να συμβάλλουν στην εφαρμογή των διατάξεων της" .*

António Guterres ⁽⁹⁾

Στην ενότητα αυτή προσεγγίζουμε το θέμα της ανιθαγένειας.

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. κάνουμε μια χαρτογράφηση του κοινωνικού αυτού προβλήματος.

Παρουσιάζουμε τις αιτίες για τις οποίες κάποιος άνθρωπος μπορεί να βρεθεί υπό την κοινωνική ομηρία της ανιθαγένειας, τις συνέπειες στη κοινωνική αλλά και στη προσωπική ζωή των ανιθαγενών και την κατάσταση που επικρατεί για το ζήτημα, αυτή τη στιγμή ανά τον κόσμο.

Τέλος κάνουμε μια αναφορά στους διεθνείς οργανισμούς που είναι αφοσιωμένοι στην επίλυση του κοινωνικού προβλήματος.

Κοινωνική πραγματικότητα

«Ο διεθνής νομικός προσδιορισμός ενός ανιθαγενή είναι: "ένα πρόσωπο που δεν θεωρείται ως υπήκοος από κανένα κράτος υπό τη λειτουργία του νομικού του πλαισίου". Με απλά λόγια, αυτό σημαίνει ότι ένας ανιθαγενείς δεν έχει εθνικότητα οποιασδήποτε χώρας. Μερικοί άνθρωποι γεννιούνται απάτριδες, ενώ άλλοι γίνονται.

Η ανιθαγένεια μπορεί να συμβεί για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων κατά συγκεκριμένων εθνοτήτων ή θρησκευτικών ομάδων ή λόγω φύλου. Επίσης η εμφάνιση νέων κρατών και οι προσαρτήσεις εδάφους μεταξύ μικρότερων κρατών, καθώς και τα κενά στη νομοθεσία περί εθνικότητας ή μητρότητας. Όποια κι αν είναι η αιτία, η ανιθαγένεια έχει σοβαρές συνέπειες για τους ανθρώπους σχεδόν σε κάθε χώρα και σε όλες τις περιοχές του κόσμου».

UNHCR, the UN Refugee Agency

Σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες το πρόβλημα της ανιθαγένειας αγγίζει γύρω στους 10 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως. Ο αριθμός αυτός όλο και μεγαλώνει καθώς υπολογίζεται πως ανά 10 περίπου λεπτά γεννιέται ή ορίζεται κάποιος ως ανιθαγενής, δηλαδή άνθρωπος χωρίς ιθαγένεια ⁽¹⁰⁾.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η ανιθαγένεια είναι άμεσο αποτέλεσμα διακρίσεων που έχουν να κάνουν με την εθνότητα, τη θρησκεία ή το φύλο.

Σήμερα, είκοσι επτά (27) χώρες δεν αναγνωρίζουν στις γυναίκες, όπως στους άντρες, το δικαίωμα να μεταβιβάζουν την υπηκοότητα στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα η ανιθαγένεια να διαιωνίζεται αλυσιδωτά για γενιές ολόκληρες. Οι περισσότεροι δε από αυτούς υπόκεινται σε καθεστώς απώλειας της ιθαγένειάς τους παρά τη δική τους ευθύνη, οι de jure ανιθαγενείς. Δηλαδή άνθρωποι (παιδιά) που γεννιούνται από ανιθαγενείς γονείς.

Υπάρχει επίσης σαφής σχέση ανάμεσα στην ανιθαγένεια και τον εκτοπισμό και την περιφερειακή σταθερότητα. Οι de facto ανιθαγενείς. Δηλαδή όσοι εγκατέλειψαν τη χώρα της οποίας είχαν την ιθαγένεια, χωρίς να έχουν αποκτήσει άλλη ιθαγένεια.

Οι λόγοι απώλειας της ιθαγένειας είναι πολλοί και εξαρτώνται από το νομικό καθεστώς της κάθε χώρας για το θέμα της ιθαγένειας.

10. <http://www.unhcr.org/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

Λόγοι όπως ο γάμος, η αναγνώριση ή μη αναγνώριση τέκνων, η υιοθεσία, η κακή διοικητική μεταχείριση, η περιθωριοποίηση κάποιων κοινωνικών ομάδων όπως νομάδες, ρομά, ακόμη και λόγω εγκατάλειψης της χώρας τους ή και ακαθόριστης ιθαγένειας άτομα λόγω της μη καταχώρησης πολλές φορές των σχετικών γεννήσεων των παιδιών τους στα αρμόδια ληξιαρχικά βιβλία, αποτελούν αιτίες για την «αιχμαλωσία» ανθρώπων στο καθεστώς της ανιθαγένειας.

Ανιθαγενείς επίσης, μπορεί να καταστούν άνθρωποι λόγω της «διαδοχής κρατών». Δηλαδή της μεταβολής των συνόρων ή της υποκατάστασης μιας χώρας από μια άλλη, στις διεθνείς συναλλαγές. Αυτό μπορεί να γίνει είτε λόγω της εδαφικής κυριαρχίας, τον διαμελισμό κρατών, είτε την απόσχιση ή προσάρτηση, μερική ή ολική, εδαφών.

Η μετακίνηση πληθυσμών λόγω απώλειας κυριαρχίας εδαφών ή βίαιη αλλαγή καθεστώτων μπορεί να δημιουργήσει τη μεταβολή ή την απώλεια ιθαγένειας.

Τέλος μπορεί να συμβεί και το αντίθετο, καθώς η ανιθαγένεια μπορεί να αποτελέσει σοβαρό λόγο αναγκαστικής μετακίνησης πληθυσμού.

Για τον περισσότερο κόσμο η ιθαγένεια είναι κάτι φυσικό και σπάνια θα μπει κάποιος στη θέση να σκεφτεί πως μπορεί να είναι η ζωή αυτών που την έχασαν ή δεν την απέκτησαν ποτέ.

Κάποιος χωρίς ιθαγένεια δεν μπορεί να έχει μια ζωή που για τον περισσότερο κόσμο είναι αυτονόητη. Μερικά από τα κοινωνικά προνόμια τα οποία στερείται είναι:

- Να αποκτήσει ταυτότητα,
- Να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό χωρίς ταυτότητα,
- Να έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι,
- Να έχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη,
- Να επιβιβαστεί σε πτήση,
- Να εγγραφεί σε πανεπιστήμιο χωρίς αποδεικτικό έγγραφο για την ιθαγένειά του/της.

Οι ανιθαγενείς δεν μπορούν να προβούν στις παραπάνω ενέργειες με ασφαλή και αξιοπρεπή τρόπο κατά συνέπεια οι άνθρωποι αυτοί να είναι σε μόνιμο καθεστώς περιθωριοποίησης και ανυποληψίας.

Άνθρωποι που χωρίς να είναι δική τους επιλογή ζουν στο περιθώριο στερούμενοι βασικά και αναγκαία αγαθά, όπως η παιδεία, η υγεία, τα πολιτικά τους δικαιώματα, που κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα και την ανάγκη να απολαμβάνει.

Άνθρωποι που ζουν σε να μην υπάρχουν, σαν αόρατοι για εμάς. Οι αόρατοι άνθρωποι.

Αιτίες ανιθαγένειας

Η ανιθαγένεια μπορεί να συμβεί για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων κατά συγκεκριμένων εθνικοτήτων ή θρησκευτικών ομάδων ή λόγω φύλου. Η εμφάνιση νέων κρατών και οι μεταφορές εδάφους μεταξύ των υφιστάμενων κρατών · και τα κενά στη νομοθεσία περί εθνικότητας.

Όποια και αν είναι η αιτία, η ανιθαγένεια έχει σοβαρές συνέπειες για τους ανθρώπους σχεδόν σε κάθε χώρα και σε όλες τις περιοχές του κόσμου.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία οι σημαντικότερες αιτίες για την ανιθαγένεια είναι:

1. Τα κενά στους νόμους περί εθνικότητας αποτελούν σημαντική αιτία ανιθαγένειας. Κάθε χώρα έχει νόμους που καθορίζουν υπό ποιες συνθήκες κάποιος αποκτά την ιθαγένεια ή μπορεί να την αποσύρει. Εάν αυτοί οι νόμοι δεν έχουν γραφτεί προσεκτικά ή εφαρμόζονται σωστά, μερικοί άνθρωποι μπορούν να αποκλειστούν και να καταλήξουν απάτριδες. Ένα παράδειγμα είναι τα παιδιά που έχουν άγνωστη προέλευση σε μια χώρα όπου η εθνικότητα αποκτάται με βάση την καταγωγή από έναν υπήκοο. Ευτυχώς, οι περισσότεροι νόμοι περί εθνικότητας τους αναγνωρίζουν ως υπηκόους του κράτους στο οποίο βρίσκονται.

2. Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να κάνει τα πράγματα περίπλοκα είναι όταν οι άνθρωποι μετακινούνται από τις χώρες όπου γεννήθηκαν. Ένα παιδί που γεννήθηκε σε μια ξένη χώρα μπορεί να κινδυνεύει να γίνει άπατρις αν η χώρα αυτή δεν επιτρέπει την ιθαγένεια μόνο με βάση τη γέννηση και εάν η χώρα καταγωγής δεν επιτρέπει σε έναν γονέα να μεταβιβάσει την εθνικότητα μέσω οικογενειακών δεσμών. Επιπλέον, οι κανόνες που καθορίζουν ποιος μπορεί και ποιος δεν μπορεί να μεταβιβάσει την εθνικότητά του μερικές φορές εισάγουν διακρίσεις. Οι νόμοι σε 27 χώρες δεν επιτρέπουν στις γυναίκες να μεταβούν στην εθνικότητά τους, ενώ ορισμένες χώρες περιορίζουν την υπηκοότητα σε άτομα ορισμένων φυλών και εθνοτήτων.

3. Ένας άλλος σημαντικός λόγος είναι η εμφάνιση νέων κρατών και αλλαγών στα σύνορα. Σε πολλές περιπτώσεις, συγκεκριμένες ομάδες μπορούν να παραμείνουν χωρίς εθνικότητα και, ακόμη και όταν νέες χώρες επιτρέπουν την εθνικότητα για όλους, οι φυλετικές και θρησκευτικές μειονότητες συχνά έχουν πρόβλημα να αποδείξουν τη σύνδεσή τους με τη χώρα.

4. Τέλος, η ανιθαγένεια μπορεί επίσης να προκληθεί από απώλεια ή στέρηση της εθνικότητας. Σε ορισμένες χώρες, οι πολίτες μπορούν να χάσουν την εθνικότητά τους απλώς και μόνο επειδή έχουν ζήσει έξω από τη χώρα τους για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα κράτη μπορούν επίσης να στερήσουν τους πολίτες από την εθνικότητά τους μέσω αλλαγών στο νόμο που αφήνουν ολόκληρο τον πληθυσμό μετέωρο, χρησιμοποιώντας κριτήρια που εισάγουν διακρίσεις όπως η εθνικότητα ή η φυλή.

Η ανιθαγένεια στον κόσμο

Ο ακριβής αριθμός των ανιθαγενών δεν είναι γνωστός, αλλά η Ύπατη Αρμοστεία εκτιμά ότι υπάρχουν εκατομμύρια παγκοσμίως - εκ των οποίων περίπου το ένα τρίτο είναι παιδιά.

Η ανιθαγένεια είναι συχνά προϊόν πολιτικών που αποσκοπούν στον αποκλεισμό ατόμων που θεωρούνται ως ξένοι, παρά τους βαθιούς δεσμούς τους με μια συγκεκριμένη χώρα. Για παράδειγμα, περισσότεροι από 600.000 άνθρωποι στο κράτος Rakhine του Μιανμάρ είναι ανιθαγενείς βάσει του ισχύοντος νόμου περί ιθαγένειας, ο οποίος προβλέπει ότι μόνο τα μέλη ορισμένων εθνικών ομάδων είναι επιλέξιμα για ιθαγένεια.

Επιπλέον, επειδή περίπου 25 χώρες σε όλο τον κόσμο δεν επιτρέπουν στις γυναίκες να μεταφέρουν την εθνικότητα στα παιδιά τους, η ανιθαγένεια μπορεί να συμβεί όταν οι πατέρες είναι άγνωστοι, λείπουν ή έχουν πεθάνει.

Οι περιοχές που γνώρισαν μετατόπιση μεγάλης κλίμακας έχουν επίσης επηρεαστεί σημαντικά από την ανιθαγένεια. Στη Δυτική Αφρική, ο εκτιμώμενος πληθυσμός στην Ακτή του Ελεφαντοστού είναι 700.000, πολλοί από τους οποίους ήταν μετανάστες από την καταγωγή του Burkinabé οι οποίοι δεν ήταν επιλέξιμοι για ιθαγένεια μετά την ανεξαρτησία της χώρας από τη Γαλλία το 1960.

Η ανιθαγένεια λόγω της διάλυσης των πρώην κρατών εξακολουθεί να πλήττει πολλούς ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων περίπου 600.000 ανθρώπων μόνο στην Ευρώπη. Έχουν υπάρξει αξιοσημείωτα παραδείγματα όπου, μέσω της πολιτικής βούλησης, κατέστη δυνατή η επίλυση μεγάλων παρατεταμένων καταστάσεων ανιθαγένειας. Για παράδειγμα, η υπόθεση των 300.000 ομιλητών Ουρντού (μερικές φορές αναφέρεται ως Biharis) επιλύθηκε στο Μπαγκλαντές το 2008. Ομοίως, η κατάσταση του Brasileirinhos Apatridás, ανιθαγενών παιδιών που γεννήθηκαν από γονείς της Βραζιλίας στο εξωτερικό και δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν βραζιλιάνικη ιθαγένεια, επέστρεψαν για να ζήσουν στη Βραζιλία και η λύση βρέθηκε το 2007.

Η Εσθονία και η Λετονία έχουν επίσης πρόσφατα λάβει μέτρα για να διευκολύνουν περαιτέρω την απόκτηση της ιθαγένειας από όσους γεννήθηκαν στην Εσθονία και τη Λετονία σε μη-πολίτες γονείς, γεγονός που θα βοηθήσει να διασφαλιστεί η επίλυση αυτών των καταστάσεων στο πέρασμα του χρόνου.

Οργανισμοί για τους ανιθαγενείς

Παρακάτω παρατίθενται τα στοιχεία των βασικών οργανισμών που ασχολούνται με το θέμα της ανιθαγένειας, όπως παρουσιάζονται μέσα από τις ιστοσελίδες τους.

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ ⁽¹¹⁾

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) ιδρύθηκε το 1950, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, για να βοηθήσει τα εκατομμύρια των Ευρωπαίων που είχαν εκτοπιστεί ή χάσει τα σπίτια τους. Η Ύπατη Αρμοστεία είχε τρία χρόνια για να ολοκληρώσει τη θητεία της.

Το 1956, κατά τη διάρκεια της Ουγγρικής Επανάστασης, 200.000 άνθρωποι τράπηκαν σε φυγή στη γειτονική Αυστρία. Αναγνωρίζοντας τους Ούγγρους ως πρόσφυγες *prima facie*, η Ύπατη Αρμοστεία ηγήθηκε των προσπάθειών για την επανεγκατάστασή τους. Η εξέγερση αυτή και οι συνέπειές της διαμόρφωσαν τον τρόπο που θα αντιμετώπιζαν οι ανθρωπιστικοί οργανισμοί τις προσφυγικές κρίσεις στο μέλλον.

Κατά τη δεκαετία του '60, το τέλος της αποικιοκρατίας στην Αφρική προκάλεσε την πρώτη από τις πολλές προσφυγικές κρίσεις στη συγκεκριμένη ήπειρο. Μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες, βοηθήσαμε επίσης τους ξεριζωμένους σε Ασία και Λατινική Αμερική. Το 1981 τιμηθήκαμε ξανά με ένα δεύτερο Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πρόσφυγες παγκοσμίως.

Στην αυγή του 21ου αιώνα, η Ύπατη Αρμοστεία βοήθησε σε μεγάλες προσφυγικές κρίσεις στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ασία. Παράλληλα, μας ζητήθηκε να αξιοποιήσουμε την τεχνογνωσία και την εμπειρία μας για να βοηθήσουμε πολλούς ανθρώπους που είχαν εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας τους εξαιτίας συγκρούσεων και να διευρύνουμε τον ρόλο μας βοηθώντας τους ανιθαγενείς. Σε μερικά μέρη του κόσμου, όπως στην Αφρική και τη Λατινική Αμερική, επιπρόσθετα περιφερειακά νομικά κείμενα ενδυνάμωσαν τη Σύμβαση για τους Πρόσφυγες του 1951.

Η Ύπατη Αρμοστεία διαθέτει πλέον περισσότερα από 10.966 μέλη προσωπικού τα οποία εργάζονται συνολικά σε 130 χώρες. Ο προϋπολογισμός της έχει αυξηθεί από 300.000 δολάρια τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της σε 6,54 δισεκατομμύρια δολάρια το 2016.

Το 2015, γιορτάσαμε τα 65 χρόνια από την ίδρυση του οργανισμού. Συνολικά, η Ύπατη Αρμοστεία έχει βοηθήσει πάνω από 50 εκατομμύρια πρόσφυγες να ξαναρχίσουν επιτυχώς τη ζωή τους.

11. <http://www.unhcr.org/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

European Network on Statelessness ⁽¹²⁾

Το ευρωπαϊκό δίκτυο για την ανιθαγένεια (European Network on Statelessness - ENS) είναι ένα δίκτυο μη κυβερνητικών οργανώσεων, ακαδημαϊκών πρωτοβουλιών και μεμονωμένων εμπειρογνομόνων που δεσμεύονται να αντιμετωπίσουν την κατάσταση των ανιθαγενών στην Ευρώπη. Πιστεύουμε ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν δικαίωμα σε εθνικότητα και ότι όσοι στερούνται παντελώς εθνικότητας - απάτριδες - δικαιούνται πλήρη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Είμαστε αφιερωμένοι στην ενίσχυση της συχνά ακούσιας φωνής των ανιθαγενών στην Ευρώπη και στην προάσπιση του πλήρους σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Στόχος μας είναι να επιτύχουμε τους στόχους μας διεξάγοντας και υποστηρίζοντας δραστηριότητες νομικής ανάπτυξης και ανάπτυξης πολιτικών, ευαισθητοποίησης και δημιουργίας ικανοτήτων.

12. <http://www.nationalityforall.org/>

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Στη κεφάλαιο αυτό παρατίθεται η θεωρητική έρευνα για τις καλλιτεχνικές διαδραστικές εγκαταστάσεις. Ξεκινώντας προσπαθούμε να προσδιορίσουμε τον όρο «καλλιτεχνική εγκατάσταση», και συνεχίζουμε με την ιστορική αναδρομή των εγκαταστάσεων στο χώρο της τέχνης, τον ρόλο του κοινού, τους τύπους διαδραστικών εγκαταστάσεων, τη χρήση των νέων τεχνολογιών και του προγραμματισμού στις διαδραστικές καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις. Στο τέλος του κεφαλαίου παραθέτουμε τέσσερα παραδείγματα καλλιτεχνικών εγκαταστάσεων που επηρέασαν την αισθητική του έργου της συγκεκριμένης εργασίας.

Καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις

Η τέχνη της εγκατάστασης ή καλλιτεχνική εγκατάσταση (installation art) είναι ένας ευρύς όρος ο οποίος περιλαμβάνει την εγκατάσταση ή τη διαμόρφωση αντικειμένων σε ένα χώρο, όπου το σύνολο αντικειμένων και χώρου συνθέτει το έργο τέχνης (artwork).

Η καλλιτεχνική εγκατάσταση είναι ο τρόπος παραγωγής και εμφάνισης έργων τέχνης. Μπορεί να περιλαμβάνει παραδοσιακές και μη παραδοσιακές μορφές τέχνης, όπως ζωγραφική, γλυπτική, θέατρο, χορό, αυτοσχεδιασμό ή κείμενο καθώς και σύγχρονα ψηφιακά μέσα.

Ανάλογα με τον αριθμό των αντικειμένων και τη φύση της παρουσίασης, οι χώροι εγκατάστασης μπορούν να κυμαίνονται από κλειστές αίθουσες έως άδειοι ή υπαίθριοι χώροι.

Οι προδιαγραφές του κάθε χώρου αποτελούν βασικό στοιχείο της εγκατάστασης που ο καλλιτέχνης θα κληθεί να «εκμεταλλευτεί» ώστε να δημιουργήσει την κατάλληλη ατμόσφαιρα, που θα ορίσει το έργο του. Η προκύπτουσα τρισδιάστατη διάταξη υλικού και χώρου περιλαμβάνει το "έργο τέχνης" (artwork).

Ο Γερμανός ιστορικός τέχνης Oskar Batschmann υποστηρίζει ότι ένα από τα χαρακτηριστικά των καλλιτεχνικών εγκαταστάσεων είναι η ικανότητά τους να διαμορφώνουν εκ νέου έναν χώρο, ο οποίος στη συνέχεια πλάθεται και διαμορφώνεται ξανά από την παρουσία του θεατή ⁽¹³⁾.

13. Installation Art in the New Millennium: The Empire of the Senses, Nicolas de Oliveira, Nicola Oxley, Micheal Petry, Thames & Hudson, 2003

Σε αντίθεση λοιπόν, από έναν πίνακα ζωγραφικής, η καλλιτεχνική εγκατάσταση αποτελεί ένα αυτοπροσδιοριζόμενο σύμπαν. Και κάθε φορά που δημιουργείται σε έναν καινούργιο χώρο αποκτά τους δικούς του κύκλους ζωής, δημιουργίας, εξέλιξης και ολοκλήρωσης.

Στην πορεία των ετών οι εγκαταστάσεις εξελίχθηκαν σαν μια μορφή τέχνης που δεν καθορίζεται από τα υλικά ή τα μέσα που χρησιμοποιεί αλλά από το μήνυμα που μεταφέρει. Παλιότερες προσπάθειες για να καθορίσουν τις εγκαταστάσεις σαν συγκεκριμένη μορφή τέχνης απέτυχαν, γιατί είναι η φύση τους να προκαλούν τα δικά τους όρια και κάθε φορά να τα ξεπερνούν ώστε αυτό που θα προκύψει να είναι κάτι νέο με καινούργιες προοπτικές χρησιμοποιώντας άλλοτε άλλες τεχνικές και διάφορα μέσα.

Στην πορεία των ετών οι εγκαταστάσεις εξελίχθηκαν σαν μια μορφή τέχνης που δεν καθορίζεται από τα υλικά ή τα μέσα που χρησιμοποιεί αλλά από το μήνυμα που μεταφέρει. Παλιότερες προσπάθειες για να καθορίσουν τις εγκαταστάσεις σαν συγκεκριμένη μορφή τέχνης απέτυχαν, γιατί είναι η φύση τους να προκαλούν τα δικά τους όρια και κάθε φορά να τα ξεπερνούν ώστε αυτό που θα προκύψει να είναι κάτι νέο με καινούργιες προοπτικές χρησιμοποιώντας άλλοτε άλλες τεχνικές και διάφορα μέσα ⁽¹⁴⁾.

Η τέχνη των εγκαταστάσεων είναι μια σύνθετη μορφή τέχνης στην οποία ο καλλιτέχνης δεν είναι μόνος με το έργο του. Πρέπει να συνεργαστεί με άλλους ανθρώπους (άλλων ειδικοτήτων) και να καταφέρει να τους επικοινωνήσει το όραμά του, ώστε να επιτύχει ένα αποτέλεσμα.

Ιστορική αναδρομή

Το 1988 το λεξικό τέχνης, *OXFORD DICTIONARY OF ART* εμφάνισε για πρώτη φορά τον όρο εγκατάσταση ως εξής: «Ο όρος εγκατάσταση άρχισε να χρησιμοποιείται τη δεκαετία του 1970 για την περιγραφή μιας καλλιτεχνικής συναρμολόγησης ή ενός περιβάλλοντος που κατασκευάζεται στο χώρο μιας γκαλερί για μια συγκεκριμένη έκθεση».

Αν και υπάρχει η εντύπωση ότι η εγκατάσταση ως καλλιτεχνική έκφραση είναι ένα νέο φαινόμενο, παρόλα ταύτα αν κρίνουμε κάποια έργα του παρελθόντος με τα σύγχρονα κριτήρια, ως προς την εγκατάσταση στο χώρο, το τρισδιάστατο σχεδιασμό και τη σχέση έργου και θεατή, τότε μπορούμε να πούμε πως η ιστορία της είναι μεγάλη. Θα μπορούσαμε μάλιστα να ισχυριστούμε πως είναι μία από τις παλαιότερες μεθόδους τέχνης που υπάρχουν, ξεκινώντας από τη Λίθινη Εποχή.

Η ιδέα της «καλλιτεχνικής εγκατάστασης» για συγκεκριμένες τοποθεσίες, παρόλο που ίσως δεν είχε αναφερθεί ως τέτοια κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, κυριάρχησε μέχρι τον 17ο αιώνα.

14. Quoted in Nicolas de Oliveira, Nicola Oxley and Michael Petry, *Installation Art in the New Millennium: The Empire of the Senses*, London: Thames and Hudson, 2003, pp.14-15

Η ιδέα της «καλλιτεχνικής εγκατάστασης» για συγκεκριμένες τοποθεσίες, παρόλο που ίσως δεν είχε αναφερθεί ως τέτοια κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, κυριάρχησε μέχρι τον 17ο αιώνα.

Σε όλο τον κόσμο η τέχνη ήταν ακόμα βαθιά συνδεδεμένη με τον τόπο και τη θέση στην οποία επρόκειτο να παρουσιαστεί, τόσο πολύ ώστε το έργο τέχνης σχεδιάζεται και εκτελείται σχεδόν αποκλειστικά για την τοποθεσία του.

Το έργο τέχνης συνδέθηκε παράλληλα με την αρχιτεκτονική, συχνά σε μεγάλης κλίμακας διακοσμητικές παραγωγές. Αυτά ήταν συχνά έργα μεγάλης κλίμακας που πραγματοποιούνταν σε ένα χώρο και δεν μπορούσαν να περιορίζονται σε ένα πλαίσιο. Αυτά τα «εγκατεστημένα» έργα τέχνης συνδέθηκαν στενά με αρχιτεκτονικούς κανόνες για να δημιουργήσουν μια συγκεκριμένη εμπειρία για τους επισκέπτες του χώρου.

Οι θεατές είχαν την αίσθηση ότι το έργο τέχνης ήταν γύρω τους, καλύπτοντας το περιβάλλον κατά κάποιο τρόπο, που έγινε μέρος της αρχιτεκτονικής. Έργο και αρχιτεκτονική ήταν αδιαχώριστα και υπήρχε πολύ λιγότερη διάκριση μεταξύ τέχνης και αρχιτεκτονικής από ό, τι υπάρχει σήμερα. ⁽¹⁵⁾

Η σκέψη για αυτά τα πρώιμα έργα μπορεί πραγματικά να προσφέρει μια προοπτική για το από πού προέρχεται η τέχνη της καλλιτεχνικής εγκατάστασης και πώς κατευθύνθηκε προς το σημείο όπου είναι σήμερα.

Παρέχει επίσης μια ένδειξη για το γιατί η τέχνη της εγκατάστασης μπορεί να βρει ένα σπίτι στην ύπαιθρο, καθώς είναι βαθιά συνδεδεμένη με τον τόπο.

Μετά τον 17ο αιώνα, η τέχνη της εγκατάστασης έδωσε τη θέση της στην εκδήλωση της τέχνης που είναι ίσως η πιο ευρέως αναγνωρισμένη σήμερα: η τέχνη ως φορητό εμπόρευμα.

Με αυτή τη νέα κατεύθυνση, ο καλλιτέχνης έγινε πιο ανεξάρτητος, με μεγαλύτερη ελευθερία έκφρασης. Είχε τη δυνατότητα να μεταφέρει την εργασία του κι επομένως να εμπορεύεται το "προϊόν" του σε ένα ευρύτερο κοινό.

Οι καλλιτέχνες άρχισαν να κατασκευάζουν έργα για τις «ανάγκες» της αγοράς, τα οποία κράτησαν την αγορά τέχνης ελεγχόμενη ειδικά για τις ανάγκες του καταναλωτή ή του συλλέκτη της τέχνης. Δημιούργησε επίσης μια βάση προσδοκιών των καταναλωτών. ⁽¹⁶⁾

Η εξέλιξη αυτή της τέχνης ως εμπορικό προϊόν, ενίσχυσε τις αστικές περιοχές καθιστώντας τους ως τους κύριους κόμβους της τέχνης. Οι καλλιτέχνες επέλεξαν ως τόπο τους περιοχές όπου μπορούσαν να πουλήσουν και μπορούσαν να πουλήσουν μόνο όπου κατοικούσαν οι πληθυσμοί.

Η τέχνη είχε μετακομίσει από τις απομονωμένες σπηλιές της εποχής της πέτρας, που είχαν σκοπό να μιλήσουν με μια ιστορία, στις εκκλησίες των μικρών λόφων που εξακολουθούν να φημίζονται για τα απίστευτα έργα τους στην ευρωπαϊκή ύπαιθρο και αργότερα σε αστικές πόλεις όπως η Νέα Υόρκη, Λονδίνο και το Παρίσι που έγιναν μητροπόλεις τέχνης και μέρη όπου οι καλλιτέχνες θα μπορούσαν να «ζουν». Η τέχνη έχει γίνει αστική.

15, 16. Farrell, Anne. Blurring the boundaries, Installation art 1969-1996. Museum of Contemporary Art, San Diego. 1997. pp. 23-77.

Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα παρατηρήθηκε μια αύξηση του ενδιαφέροντος των ανθρώπων της τέχνης ώστε να ξεπεραστούν τα όρια του κανονικού καμβά, αλλά το ενδιαφέρον αυτό δεν ήταν συνεπές.

“Εξπρεσιονιστές καλλιτέχνες, όπως ο Jackson Pollack, άρχισαν να εργάζονται σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα από τους πρόσφατους προκατόχους τους.

Οι καλλιτέχνες στις δεκαετίες του 1960 και του 1970 αμφισβήτησαν την ιδανικά εξημερωμένη εικόνα και αναθεώρησαν το ρόλο της αρχιτεκτονικής κλίμακας στην παραδοσιακή τέχνη. Αμφισβητήθηκαν τα όρια του τι μπορεί να είναι η τέχνη και του σκοπού που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει” (17).

Σχέση καλλιτεχνικής εγκατάστασης και διαδραστικής σχεδίασης

Σύμφωνα με το *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* του Γ. Μπαμπινιώτη, Διάδραση (ή διεπίδραση) είναι: η αμοιβαία επίδραση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα στοιχεία (ενός συνόλου), πρόσωπα, συστήματα πληροφορικής και χρήστες.

Διάδραση λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η δυνατότητα ενός ανθρώπου (ή μέσου) να δέχεται αμφίδρομη επικοινωνία με το περιβάλλον του. Να συμμετέχει, να ελέγχει και να εξελίσσει τη δράση στην οποία είναι μέρος αυτής.

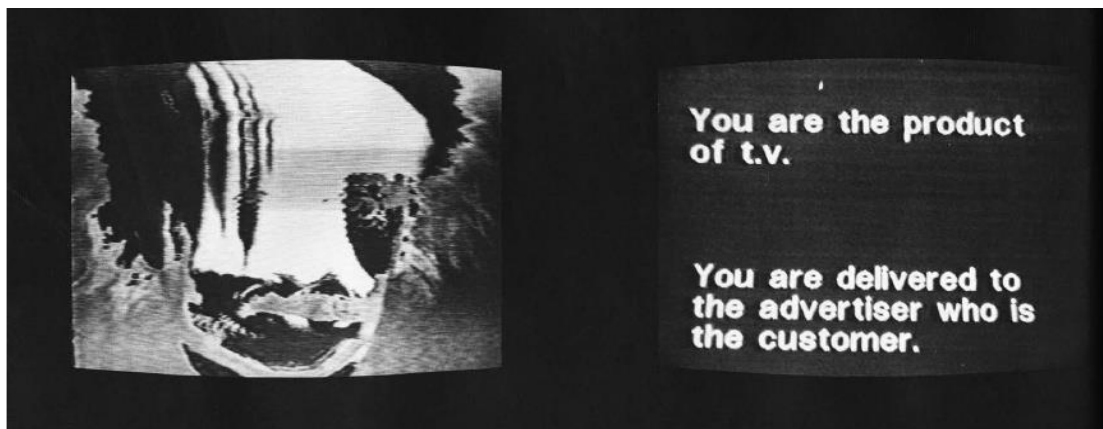
Είναι μια έννοια που εισάγεται με την εξέλιξη της επικοινωνίας των οικιακών υπολογιστών.

Η εμπειρία για το θεατή είναι πολύ διαφορετική από τα πιο παραδοσιακά έργα τέχνης. Απαιτεί την ενεργή εμπλοκή του με το έργο. Εδώ ο θεατής δεν μένει μόνο στην παρατήρηση αλλά μπαίνει, συμμετέχει στο έργο και σε πολλές περιπτώσεις επηρεάζει την εξέλιξή του.

Σύμφωνα με τον Marshall McLuhan κάθε νέο μέσο εισάγει ένα τέμπο και είναι μια προέκταση του ανθρώπινου σώματος. Το μέσο όχι μόνο επηρεάζει αλλά είναι και το μήνυμα.⁽¹⁸⁾

17. Farrell, Anne. *Blurring the boundaries, Installation art 1969-1996*. Museum of Contemporary Art, San Diego. 1997. pp. 23-77.

18. Ααρών Κοέν, Άγγελος Φλώρος, "ΔΡΩΜΕΝΑ ΠΛΗΚΤΡΟΛΟΓΙΟΥ Αρχιτεκτονική και Πληροφορία - Μια εισαγωγή στο Physical Computing" Παν/μιο Θεσσαλίας εκδόσεις Futura



Εικόνα 1

Eric Siegel, Invented Processing Chrominance Synthesizer, 1968, New York ⁽¹⁹⁾

Ο McLuhan είναι ίσως ο διασημότερος θεωρητικός των νέων μέσων επικοινωνίας. Στα βιβλία του υποστηρίζει πως "αυτό που καθορίζει και χαρακτηρίζει κάθε εποχή του πολιτισμού, είναι το μέσο με το οποίο καταγράφεται και διαδίδεται η πληροφορία".

Κοινό χαρακτηριστικό των νέων συσκευών, είναι το mobility (κινητικότητα). Κάθε φυσικός χώρος, είναι και χώρος πληροφόρησης, επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης.

Επειδή μια εγκατάσταση συνήθως επιτρέπει στον θεατή να εισέλθει και να μετακινηθεί γύρω από τον διαμορφωμένο χώρο ή και να αλληλοεπιδράσει με κάποια από τα στοιχεία του, προσφέρει στον θεατή μια πολύ διαφορετική εμπειρία από μια παραδοσιακή ζωγραφική ή γλυπτική δημιουργία.

Ταυτόχρονα, οι συσκευές μπορούν να λειτουργούν πια σαν ζωντανοί οργανισμοί. Αισθητήρες που λαμβάνουν και στέλνουν μηνύματα κάθε είδους. Γλώσσες προγραμματισμού αναλύουν σε κλάσματα δευτερολέπτων τη πληροφορία και ψηφιακά συστήματα την αναμεταδίδουν επεξεργασμένη. Αξιοποιούν την πληροφορία, τη τοποθεσία, τον χρόνο, τη θερμοκρασία, την ομιλία, την επαφή, τη κίνηση.

19. Chris Meigh Andrews, A History of Video Art, edit. Bloomsbury, 2006

Εναλλακτικές εγκαταστάσεις αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ χρήστη και υπολογιστή ορίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα του physical computing.

Ο όρος δημιουργήθηκε από τους: Dan'O Sullivan⁽²⁰⁾ και TomIgoe.⁽²¹⁾

Επιπλέον, μια εγκατάσταση μπορεί να εμπλέξει πολλές από τις αισθήσεις του θεατή, συμπεριλαμβανομένης της αφής, του ήχου και της οσμής, καθώς φυσικά και της όρασης.

Οι διατάξεις physical computing λειτουργούν συνήθως με κέντρο έναν ή πολλούς χρήστες αλλά και την επικοινωνία συστημάτων χωρίς άμεση εμπλοκή του χρήστη.⁽²²⁾

Ο διαδραστικός σχεδιασμός αποτελεί τη βάση για πολλά πεδία μελέτης και περιλαμβάνει διαφορετικές αρχές σχεδίασης που έχουν ως κέντρο τη χρήση του υπολογιστή. Οι τομείς που σχετίζονται με τη διαδραστική σχεδίαση ποικίλουν από την ψυχολογία μέχρι την γραφιστική. Καθώς το κύριο χαρακτηριστικό στη διαδικασία της διαδραστικής σχεδίασης είναι το κοινό, χρειάζεται να βρεθούν τρόποι ώστε να μελετηθούν τα χαρακτηριστικά τους. Η εθνογραφία είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιείται στη διαδραστική σχεδίαση και καταγράφει την κουλτούρα μιας κοινωνίας.

Πρόδρομοι της διαδραστικής τέχνης (interactive art) μπορούν να θεωρηθούν άλλες μορφές τέχνης, που είχαν σα βασικό τους στοιχείο τη συμμετοχή του θεατή, όπως τα happenings που επέτρεπαν στο θεατή να συμμετέχει και να παρεμβαίνει.

Ο ρόλος του κοινού

Στην ομιλία του, με τίτλο «The Creative Act» (1957), ο Marcel Duchamp στράφηκε στο κοινό προσδιορίζοντας εκείνο ως υπεύθυνο για την παραγωγή της καλλιτεχνικής δουλειάς, ως φορέα της εμπειρίας του διαλεκτικού φαινομένου μεταστοιχείωσης του έργου από αδρανή ύλη, που όπως αναφέρει, θεωρεί καθοριστικό για την αποτίμηση του βάρους της αισθητικής του κλίμακας.

20. Dan'O Sullivan επικεφαλής της σχολής NYU's στη σχολή Tisch School of the Arts, Παν/μιο Νέας Υόρκης

21. TomIgoe εικαστικός και επικεφαλής στο τμήμα Διαδραστικών Επικοινωνιών της Tisch School of the Arts, Παν/μιο Νέας Υόρκης

22. Ααρόν Κοέν, Άγγελος Φλώρος, "ΔΡΩΜΕΝΑ ΠΛΗΚΤΡΟΛΟΓΙΟΥ Αρχιτεκτονική και Πληροφορία - Μια εισαγωγή στο Physical Computing" Παν/μιο Θεσσαλίας εκδόσεις Futura

Υποστηρίζει πως, αν στον έναν πόλο της δημιουργικής πράξης υπάρχει ο καλλιτέχνης (ο οποίος δεν θα πρέπει να συμμετέχει στην κρίση της δουλειάς του), στον άλλο πόλο υπάρχει ο θεατής, ως μεταγενέστερος συνεργάτης (που ακολουθεί χρονικά), ο οποίος συνεχίζει να επεξεργάζεται το έργο στο επίπεδο των κρίσεων και να το αποδίδει στη συνέχεια στην ιστορία⁽²³⁾.

Κατά τη δεκαετία του 1960 η παθητικότητα του κοινού άρχισε να θεωρείται αρνητική και συνδέθηκε με την παθητικότητα των ανθρώπων ως πολιτική στάση. Τη δεκαετία εκείνη πολλά νέα καλλιτεχνικά κινήματα βλέπουν την άνησσή τους, όπως η Pop Art, Op Art, ο Μινιμαλισμός, Conceptual Art, Performance Art, Feminist Art. Στη μουσική οι Doors και στο θέατρο το Living Theater, ο Tadeusz Kantor και ο Jerzy Grotowski θέλησαν να ενεργοποιήσουν το κοινό και να του δώσουν περισσότερες δραστηριότητες. Ο τρόπος που ο κάθε καλλιτέχνης προέτρεπε - προκαλούσε το κοινό του, διέφερε αλλά ο στόχος ήταν ο ίδιος. Η συμμετοχή. Σε κάθε μια από τις περιπτώσεις η ατομική εμπειρία του παρατηρητή είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση του έργου. Ο ρόλος του κοινού γίνεται πιο ενεργός.

Στην καλλιτεχνική εγκατάσταση το κοινό είναι αυτό που ολοκληρώνει το έργο. Η καλλιτέχνης και κριτικός Ilya Kabakov στο βιβλίο *On the total installation* αναφέρεται στο κοινό σαν «θύμα» και παρατηρητή, που από τη μια μελετάει και αξιολογεί την εγκατάσταση και από την άλλη ακολουθεί τις συνδέσεις και τις αναμνήσεις που του δημιουργεί το έργο και παρασύρεται από την έντονη ατμόσφαιρα της πλήρους παραίσθησης. Οι προσδοκίες και τα προσωπικά του βιώματα υπάρχουν μαζί του από την στιγμή που εισέρχεται στον χώρο της εγκατάστασης και θα είναι μαζί του σε όλη τη διάρκεια που θα την εξερευνεί, και είτε θα ανακαλύψει τις δικές του συνδέσεις και αναμνήσεις και θα καταφέρει να γίνει ένα μ' αυτό που βιώνει, είτε θα το απορρίψει. Η εγκατάσταση σε αντίθεση με την τέχνη της τηλεόρασης ή του βίντεο, εξαρτάται πλήρως από το κοινό, διότι ο τρόπος που το κάθε άτομο θα διαλέξει να κινηθεί μέσα στο έργο θα του δώσει και άλλη αίσθηση, και άλλο βίωμα που είναι μοναδικό για τον καθένα ⁽²⁴⁾.

Χρήση Νέων Τεχνολογιών στα Εικαστικά

Η διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας έχει μεταμορφώσει τις παραδοσιακές μορφές τέχνης όπως ζωγραφική, γλυπτική, μουσική, θέατρο και ποίηση. Εφαρμόζοντας πρώτα νέα εργαλεία που μπορούν να βοηθήσουν πολύ τους καλλιτέχνες και τα οποία μπορούν να ενισχύσουν τη δημιουργική διαδικασία προς καινοτόμους και ανεξερευνήτους δρόμους.

23. Όπως αναφέρει, η δημιουργική διαδικασία δεν εκτελείται μόνο από τον καλλιτέχνη, αλλά ο θεατής φέρνει σε επαφή τη δουλειά με τον εξωτερικό κόσμο, με την αποκρυπτογράφηση και τη διερμηνεία, προσθέτοντας τη συνεργασία του στη δημιουργική πράξη. Βλ. Marcel Duchamp (1957), «The Creative Act», Convention of the American Federation of Arts, Χιούστον.

24. Notes on Ilya Kabakov's 'On the. Total Installation'. Valery Podoroga. In MOSKh,1

Νέες μορφές τέχνης όπως η τέχνη της ψηφιακής εγκατάστασης και η εικονική πραγματικότητα, γρήγορα ανέβηκαν και έγιναν αναγνωρισμένες καλλιτεχνικές πρακτικές.

Επιπλέον, οι σύγχρονες βιομηχανίες ψυχαγωγίας και διαφήμισης κάνουν μεγάλη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, ειδικά στον τομέα των οπτικών εφέ, εμπλουτίζοντας τους εμπορικούς τους σκοπούς με προηγμένες τεχνολογίες για να επιτύχουν ένα «καλλιτεχνικό» αποτέλεσμα, ελπίζοντας ότι θα είναι πιο ελκυστικό για τον βασικό τους στόχο, τους καταναλωτές.

Με μια διευρυμένη έννοια, η «ψηφιακή τέχνη» είναι ένας όρος που εφαρμόζεται στη σύγχρονη τέχνη που χρησιμοποιεί τις ψηφιακές τεχνολογίες και τα ψηφιακά μέσα ⁽²⁵⁾.

Η σύγχρονη τέχνη επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από την ταχεία ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και από την εκπληκτική εξέλιξη στην εισαγωγή νέων, πιο ελκυστικών και σκληρότερων υλικών με τα οποία μπορούν να δουλέψουν οι καλλιτέχνες. Οι καινοτομίες αυτές επέκτειναν τους ορίζοντες της δημιουργικότητας και άνοιξαν νέα καλλιτεχνικά σύνορα. Έχουν επίσης επιτρέψει στους σύγχρονους καλλιτέχνες να μειώσουν στο ελάχιστο το χρόνο που αφιερώνουν στην πραγματική εκτέλεση των έργων τέχνης, αφήνοντάς τους έτσι να επικεντρωθούν περισσότερο στην σκέψη, στη δημιουργικότητα και στην ανάπτυξη πρωτοποριακών ιδεών, καθώς και στην κατάλληλη προετοιμασία για τα έργα.

Ο ιστορικός τέχνης και μελετητής της ψηφιακής τεχνολογίας Oliver Grau αναφέρει στο βιβλίο του *Virtual Art: From Illusion to Immersion*: "... Οι καλλιτέχνες των ψηφιακών μέσων αντιπροσωπεύουν έναν νέο τύπο καλλιτέχνη, ο οποίος όχι μόνο ακολουθεί το αισθητικό δυναμικό των προηγμένων μεθόδων δημιουργίας εικόνων αλλά διαμορφώνει νέες επιλογές αντίληψης και καλλιτεχνικών θέσεων. (...) Σε αυτή την επανάσταση της ψηφιακής τεχνολογίας διερευνά (ο καλλιτέχνης) καινοτόμες μορφές αλληλεπίδρασης και σχεδιασμού διεπαφών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του μέσου σε βασικούς τομείς, τόσο ως καλλιτέχνης όσο και ως επιστήμων" ⁽²⁶⁾.

Η κατοχή αυτής της τεράστιας ποσότητας εργαλείων και δυνατοτήτων πρέπει να συνοδεύεται από μια πλήρη και εις βάθος γνώση κάθε λεπτομέρειας αυτών των εργαλείων και των δυνατοτήτων τους, έτσι ώστε να επιτρέπει στον καλλιτέχνη να μεταφράζει με επιτυχία όλες τις εμπνεύσεις και τη δημιουργικότητά του μέσω του καθορισμένου εργαλείου, χρησιμοποιώντας το ταχύτερο και μικρότερο δυνατό μέσο.

Με άλλα λόγια, οι καλλιτέχνες σήμερα παρουσιάζονται μπροστά σε μια καινούργια πρόκληση για τη δημιουργικότητα τους. Είναι εξελιγμένη και σύνθετη, γεμάτη με μια τεράστια ποικιλία τεχνικών απαιτήσεων και δεξιοτήτων. Ως εκ τούτου οι καλλιτέχνες οφείλουν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και να κατανοήσουν καλά αυτές τις τεχνικές, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις δυνατότητες που τους προσφέρουν.

25. <http://www.midanmasr.com/en/article.aspx?articleID=200> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

26. Oliver Grau, *Virtual Art: From Illusion to Immersion* (2001/2004), Cambridge: The MIT Press, 2003

Ο ρόλος του προγραμματισμού στη δημιουργική πράξη

Συχνά δεν είναι ορατή η σχέση που έχει ένα ψηφιακό έργο με ένα πρόγραμμα κι ένας καλλιτέχνης με την διαδικασία του προγραμματισμού.

Σύμφωνα με τον Επίκουρο Καθηγητή της ΑΣΚΤ ⁽²⁷⁾, Μάνθο Σαντοριναίο , "...προγραμματισμός είναι η διαδικασία μεταφοράς μιας ακολουθίας ενεργειών οι οποίες επιτελούνται σ' ένα πεδίο δεδομένων, δηλαδή ενός αλγορίθμου, σε μια γλώσσα κατανοητή από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή (γλώσσα προγραμματισμού), με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορεί να παραχθεί ένα εκτελέσιμο αποτέλεσμα. Το πρόγραμμα είναι ο κωδικοποιημένος υπολογιστικός μηχανισμός ο οποίος επενεργεί στα δεδομένα, προκαλώντας είτε τον μετασχηματισμό τους είτε την παραγωγή νέων δεδομένων. Ένα πρόγραμμα, όταν εκτελείται, εγκαθιστά έναν διάυλο επικοινωνίας με το χρήστη. Υπάρχουν τρία επίπεδα αλληλεπίδρασης κατά την εκτέλεση ενός προγράμματος:

α) Η ενεργοποίηση λειτουργιών του προγράμματος μέσω δράσεων, όπως το πάτημα ενός κουμπιού, ή η επιλογή μιας λειτουργίας μέσω ενός μενού, ο σχεδιασμός μέσω ποντικιού (π.χ. Word, Photoshop, διαδραστικές εφαρμογές και παιχνίδια),

β) η ανάπτυξη λειτουργιών μέσω προγραμματιστικής διαδικασίας, από τον ίδιο τον χρήστη (π.χ. γλώσσα προγραμματισμού Processing ή Python) ,

γ) ένας συνδυασμός των δυο προηγούμενων, σε υβριδικά προγράμματα τα οποία παρέχουν τόσο σχεδιαστικό / διαδραστικό όσο και προγραμματιστικό περιβάλλον (π.χ. Flash και γλώσσα Actionscript, Unity και γλώσσες Javascript, C#, Boo, Maya και Mel script).

Μια πολύ σημαντική δυνατότητα που παρέχουν τα ψηφιακά μέσα είναι ότι επιτρέπουν στον καλλιτέχνη, αντί να παράγει το ίδιο το υλικό του έργου του στην τελική του μορφή, να αναπτύσσει μια σύνθετη σκέψη με τη μορφή αλγορίθμου και να τη μεταφέρει στον υπολογιστή μέσω μιας γλώσσας προγραμματισμού. Ο υπολογιστής, ερμηνεύοντας αυτήν τη σκέψη, παράγει αυτόματα την καλλιτεχνική φόρμα. Στην περίπτωση αυτή το πρόγραμμα το οποίο προκύπτει μπορεί να είναι το ίδιο το έργο (π.χ. ένα διαδραστικό παιχνίδι) ή ένα στοιχείο αυτού.

Η διαδικασία κωδικοποίησης του αλγορίθμου του καλλιτέχνη ως πρόγραμμα σε μια γλώσσα προγραμματισμού γίνεται κυρίως μέσω της σύνταξης ενός τύπου αρχείων κειμένου (του λεγόμενου πηγαίου κώδικα (source code))ή μέσω διαγραμμάτων (π.χ. στις γλώσσες οπτικού προγραμματισμού). Η σύνταξη του προγράμματος, σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ακολουθεί τους ειδικούς κανόνες γραμματικής και συντακτικού τους οποίους ορίζει η κάθε γλώσσα προγραμματισμού" ⁽²⁸⁾.

27. ΑΣΚΤ, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών

28. Μάνθος Σαντοριναίος, "Από τις σύνθετες τέχνες στα υπερμέσα και τους νέους εικονικούς - δυνητικούς χώρους" τόμος Α, σελ 34. Διαδικτυακή διεύθυνση: www.kallipos.gr (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

3 + 1 Διαδραστικές Ψηφιακές Εγκαταστάσεις που επηρέασαν την παρούσα εργασία

i. The End(less) by Pascal Dombis ⁽²⁹⁾



Εικόνα 2

The End(less) (<http://dombis.com/text/the-endless/>)

Ο Pascal Dombis χαρακτηρίζεται για την υπερβολική χρήση απλών αλγοριθμικών κανόνων. Όταν οι κανόνες εισάγονται σε υπερβολική διαδικασία, νέες και απρόβλεπτες μορφές έρχονται στο προσκήνιο και δημιουργούν το απρόβλεπτο.

Η εγκατάσταση *The End (less)* πρόκειται για συλλογή από χιλιάδες ταινίες και συγκεκριμένα τη σκηνή λήξης της κάθε ταινίας. Ο Dombis τις έχει επιλέξει από όλες τις περιόδους του κινηματογράφου: από τις πρώτες ασπρόμαυρες ταινίες, όπου η λέξη *The End* εμφανίζεται στο τελικό σουτ μέχρι και τελευταίες υπερπαραγωγές.

Ο ρυθμός της προβολή των ταινιών (σκηνών) του *The End (less)* ορίζεται από αλγορίθμους που συνδυάζονται ώστε να δημιουργούν απρόβλεπτο συνδυασμό εναλλαγών των εικόνων. Έχει γίνει σε πολύ διαφορετικούς χώρους, όπως σε επιφάνειες κτιρίων, σε εργοστάσια, σε σταθμούς του metro και ατελιέ.

Μέσα από τη κατάχρηση των τεχνολογικών διαδικασιών, ο Dombis προτείνει στον θεατή τις δικές του μορφές οπτικοακουστικού ανορθολογισμού με σκοπό να τους οδηγήσει σ' ένα ατελείωτο ταξίδι στην ιστορία του κινηματογράφου. Παρεμβαίνει στην αντίληψη του θεατή περί θέασης και ενεργοποιεί εκ νέου την προσωπική του μνήμη.

29. <http://dombis.com/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

ii. **Make Like a Tree (2005) by Scott Snibbe** ⁽³⁰⁾



Εικόνα 3

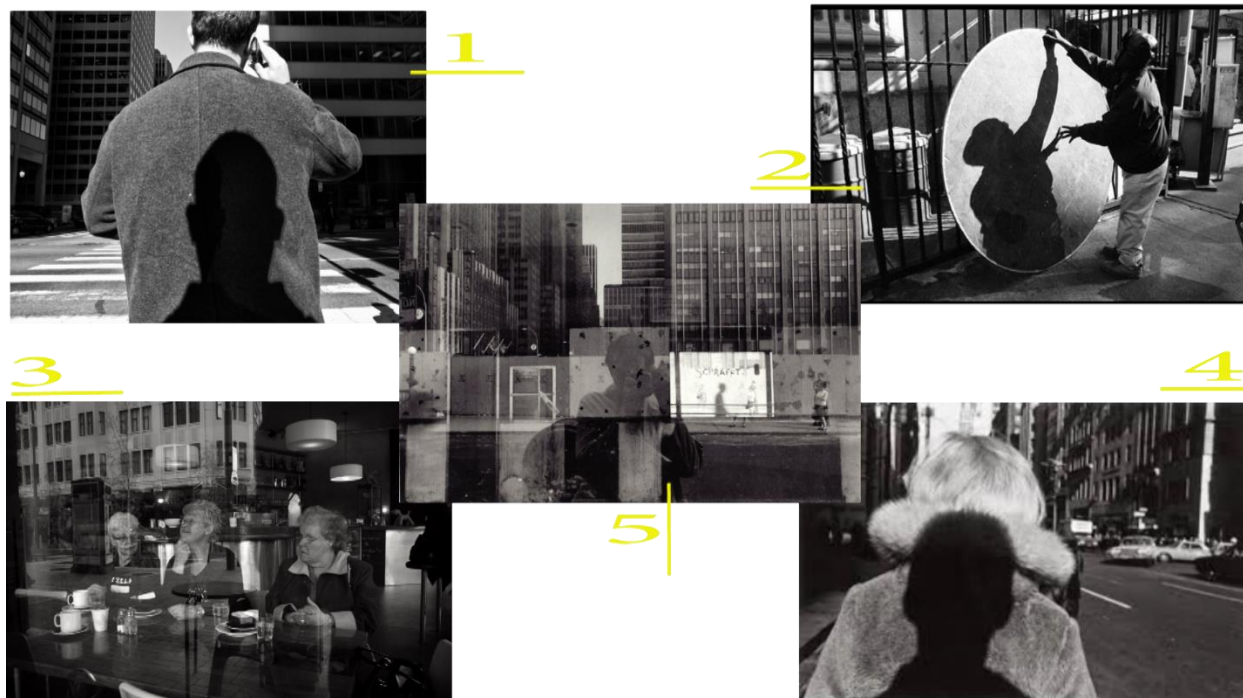
Make Like a Tree, (<https://www.snibbe.com/projects/interactive/makelikeatree/>)

Καθώς οι θεατές περπατούν μπροστά από την προβαλλόμενη εικόνα του “Make Like a Tree”, η δική τους σκιά καταγράφεται και επιστρέφει στην ίδια εικόνα με τις σκιώδεις φιγούρες του σκηνικού που προβάλλεται και κινούνται ανάμεσα στα δέντρα.

Κι εδώ έχουμε μια καλλιτεχνική εγκατάσταση με άμεση αλληλεπίδραση θεατών και εικόνας. Επίσης έχει πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι το έργο (ο δημιουργός του δηλαδή) προκαλεί τη σωματική εγρήγορση των θεατών.

30. <https://www.snibbe.com/projects/interactive/makelikeatree/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

iii. Lee Friedlander



Εικόνα 4

1.New York City, 1966, 2.Boogie, 3.Reflection, 4.The Street, 5. Self-portrait

Lee Friedlander <https://www.icp.org/browse/archive/constituents/lee-friedlander?all/all/all/all/0>

Ο Lee Friedlander γεννήθηκε στο Αμπερντίν της Ουάσιγκτον. Σπούδασε φωτογραφία στο Art Center στο Λος Άντζελες από το 1953 έως το 1955 και στη συνέχεια άρχισε την καριέρα του ως ελεύθερος επαγγελματίας ⁽³¹⁾.

"Ο Friedlander παίζει με σκιές, γωνίες και εμπόδια που χρησιμοποιεί για να πλαισιώνει στοιχεία και να διαρθρώνει τις συνθέσεις του. Η δική του σκιά ή ανάκλαση μπορεί να βρεθεί σε αμέτρητες εικόνες καθ' όλη τη διάρκεια των ετών. Επιπλέον, οι αυτοπροσωπογραφίες του υπογραμμίζουν την απαραίτητη αλήθεια της φωτογραφίας, και πιο συγκεκριμένα τη μη χειραγωγημένη τογραφία: η παρουσία του φωτογράφου είναι αναπόφευκτη. Σε αντίθεση με τους ζωγράφους ή τα γλυπτά, ο φωτογράφος ζει αυτό που συλλαμβάνει. Η εικόνα είναι η απόδειξη του τι είδε και πού ήταν." Michele Kieffer ⁽³²⁾.

31. International Center of Photography, <https://www.icp.org/browse/archive/constituents/lee-friedlander?all/all/all/all/0> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018).

32. Inspiration: Lee Friedlander's Reflection and Shadow, <https://cn261.wordpress.com/2016/02/11/inspiration-lee-friedlanders-reflection-and-shadow/>, (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018).

iii + i. Scott Blake, Scanning Barcode (Marilyn Monroe, Elvis Presley, Andy Warhol, Bruce Lee)

Το συγκεκριμένο παράδειγμα ψηφιακής εγκατάστασης το «συνάντησα» αφού είχα ξεκινήσει να δημιουργώ την εργασία μου. Αυτό με αποφόρτισε από πιθανές ενοχές, αντιθέτως ενίσχυσε την πεποίθησή μου για την ολοκλήρωσή της, καθώς η σύλληψη των δυο εγκαταστάσεων έχει αρκετές ομοιότητες, αλλά διάταξη και διαφορετικό οπτικοακουστικό θέμα.



Εικόνα 5

Scott Blake (http://www.barcodeart.com/artwork/portraits/barcodes/monroe_zoom.html)

Ο Αμερικανός καλλιτέχνης Scott Blake χρησιμοποιεί τον σαρωτή γραμμωτού κώδικα για να προβάλει στιγμιότυπα από επιλεγμένους από τον ίδιο καλλιτέχνες, όπως Marilyn Monroe, Elvis Presley, Andy Warhol, Bruce Lee.

Σε μια μεγάλη επιφάνεια, ο Blake, σχεδιάζει ένα πρόσωπο (π.χ. της Marilyn Monroe). Ο τρόπος σχεδιασμού γίνεται με μικρούς γραμμωτούς κώδικες. Δηλαδή οι γραμμές για τη σκιαγράφιση του προσώπου έχουν αντικατασταθεί από 1.944 γραμμωτούς κώδικες. Κάθε φορά που γίνεται σάρωση ενός γραμμωτού κώδικα, στην εικόνα - προσωπογραφία, μια οθόνη βίντεο που βρίσκεται δίπλα, παίζει ένα σύντομο κλιπ από ταινίες του Marilyn Monroe ⁽³³⁾. Την ίδια τεχνοτροπία χρησιμοποιεί και για τους υπόλοιπους καλλιτέχνες, με τους οποίους έχει ασχοληθεί.

33. Barcode Art by Scott Blake, www.barcodeart.com, (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Γενική Περιγραφή

Πρόκειται για μια ψηφιακή διαδραστική εγκατάσταση που βασίζεται σε οπτικοακουστικό υλικό, δημοσιευμένο στις πλατφόρμες αναπαραγωγής ψηφιακών ταινιών (Youtube, Vimeo), και αναφέρεται στο θέμα της ανιθαγένειας.

Αφού έγινε η συλλογή του υλικού, στη συνέχεια επιλέχθηκαν τα τελικά (30) βίντεο που κατά τη γνώμη μου προσφέρουν όσο το δυνατό καλύτερη και πιο εμπειριστατωμένη εικόνα σε σχέση με το θέμα της ανιθαγένειας.

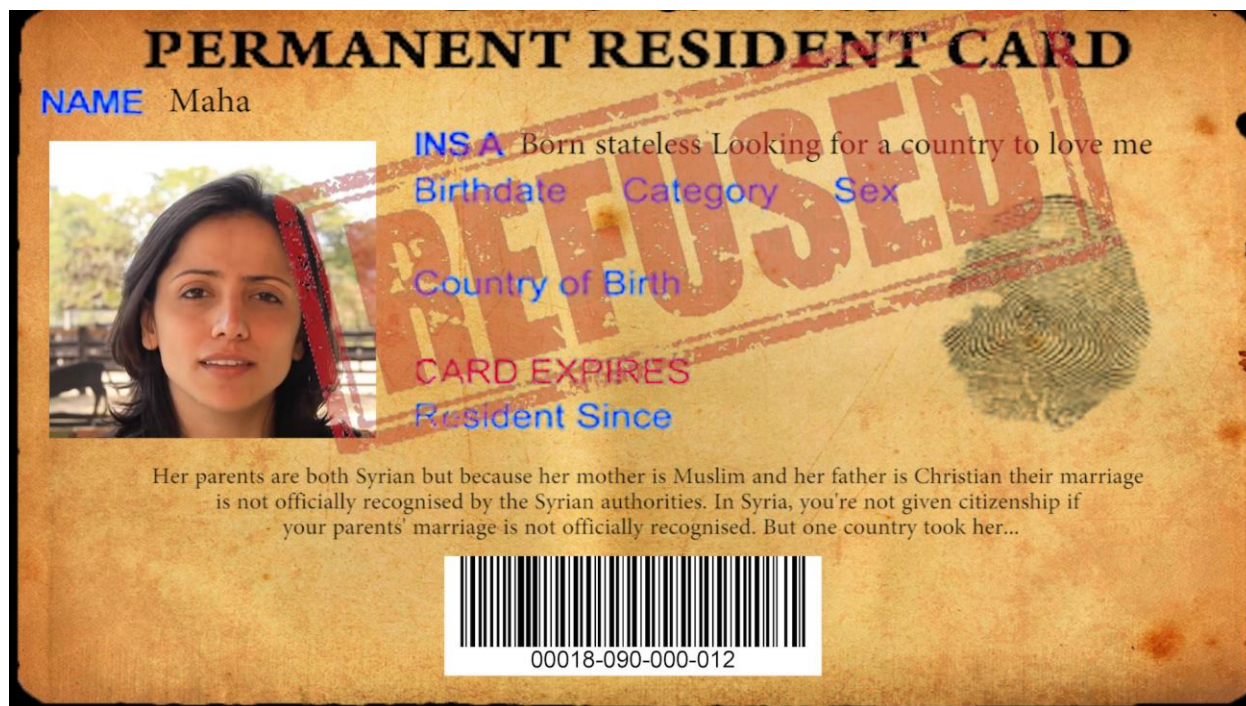
Με τα βίντεο αυτά σχεδιάζουμε μια σύνθεση στην οποία να είναι ορατά ταυτόχρονα όλα μαζί σε μια προβολή. Τη σύνθεση αυτή, που θα την ονομάζουμε «αρχικό βίντεο», διάρκειας τεσσάρων λεπτών (4'), την προβάλλουμε (projection) συνεχόμενα (loop). Ο ήχος του αρχικού βίντεο είναι επίσης ηχητική σύνθεση από τα βίντεο, επεξεργασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε κατά διαστήματα να ακούγονται βασικές πληροφορίες για το θέμα της εγκατάστασης. (εικόνες 6,7).



εικόνα 6



Εικόνα 8, Κάρτα προσωρινής παραμονής



Εικόνα 9, Κάρτα προσωρινής παραμονής

Τεχνικά χαρακτηριστικά

Για την υλοποίηση της εγκατάστασης χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω τεχνολογίες:

Για το σύστημα επιλογής και προβολής των βίντεο με τον barcode scanner πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός και η υλοποίηση λογισμικού προγράμματος με γλώσσα προγραμματισμού τη C++.

Για τη δημιουργία των καρτών έγινε χρήση των προγραμμάτων επεξεργασίας εικόνας, της "σουίτας" της Adobe, Adobe Photoshop CC 2014 και Adobe Premiere Pro CC 2014.

Για την επεξεργασία του βίντεο έγινε η χρήση των προγραμμάτων επεξεργασίας εικόνας και ήχου, Adobe Premiere Pro CC 2014 και Reaper.

Στο κομμάτι της αλληλεπίδρασης του χρήστη, έχουμε διεπαφές χρήστη με σκοπό τη συμμετοχή του χρήστη, την επιλογή του ως παθητικός θεατής ή διαχειριστής του συστήματος, με τεχνολογικό εξοπλισμό όπως βίντεο, κωδικοποίηση βίντεο και ειδικά εφέ, σύστημα επιλογής (barcode scanner) και προβολής βίντεο (projector), φωτογραφική κάμερα.

Οι χωροταξικές ανάγκες της εγκατάστασης ορίζονται από την τελική σύνθεση της εικόνας του βίντεο με τη σκιά του θεατή. Δηλαδή το τελικό αποτύπωμα. Η σκιά του θεατή που "συμμετέχει" στην εικόνα του βίντεο πρέπει να είναι στο μέγεθος των ανθρώπων που εμφανίζονται στο βίντεο. Η απόσταση αυτή είναι συνάρτηση της θέσης του projector σε σχέση με το γραφείο εγκατάστασης επιλογής βίντεο (κάρτες, barcode scanner και laptop) και του γραφείου εγκατάστασης επιλογής βίντεο με την οθόνη.

Με βάση τα παραπάνω και με δεδομένο ότι το μέγεθος της προβαλλόμενης οθόνης πρέπει να είναι μεγάλων διαστάσεων (τουλάχιστον 2x3m), μετρήθηκε ότι η ιδανική απόσταση του projector με το γραφείο εγκατάστασης επιλογής βίντεο είναι στα έξι (3-4) μέτρα. Ενώ η απόσταση του γραφείου εγκατάστασης επιλογής βίντεο με την οθόνη ορίζεται στα τέσσερα (2) μέτρα. Ο λόγος που απαιτείται απόσταση τεσσάρων μέτρων του γραφείου από την οθόνη είναι για να δίνετε η δυνατότητα λήψης των φωτογραφικών συνθέσεων εικόνας βίντεο και σκιάς.

Συνεπώς η εγκατάσταση για να στηθεί απαιτεί ένα χώρο με μήκος άνω των οχτώ μέτρων (8m). (Εικόνα 10).



[ΟΘΟΝΗ] ----- 2m ----- [ΓΡΑΦΕΙΟ] ----- 3m ----- [PROJECTOR]

Εικόνα 10

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ : Ο projector να είναι τοποθετημένος σε τέτοιο σημείο ώστε με την είσοδό μας μπροστά από το τραπέζι η σκιά μας να φαίνεται στο σημείο προβολής των βίντεο.

i. Επεξεργασία εικόνας και ήχου και αναπαραγωγή βίντεο

Η επιλογή του οπτικοακουστικού υλικού έχει γίνει από τις πλατφόρμες αναπαραγωγής ψηφιακών ταινιών (Youtube, Vimeo).

Στη συνέχεια με τη χρήση ανοιχτού λογισμικού (OnLine Video Converter V3.0) ⁽³⁴⁾ γίνετε η μεταφορά (downloading) των βίντεο, από το διαδίκτυο στον υπολογιστή.

Η δημιουργία και η επεξεργασία του αρχικού βίντεο (loop), όπως και των υπολοίπων βίντεο έγινε με το πρόγραμμα Adobe Premiere Pro CC 2014.
(εικόνα 11)

Η επεξεργασία για τον ήχο του αρχικού βίντεο έγινε με τα προγράμματα Adobe Premiere Pro CC 2014 και Reaper.

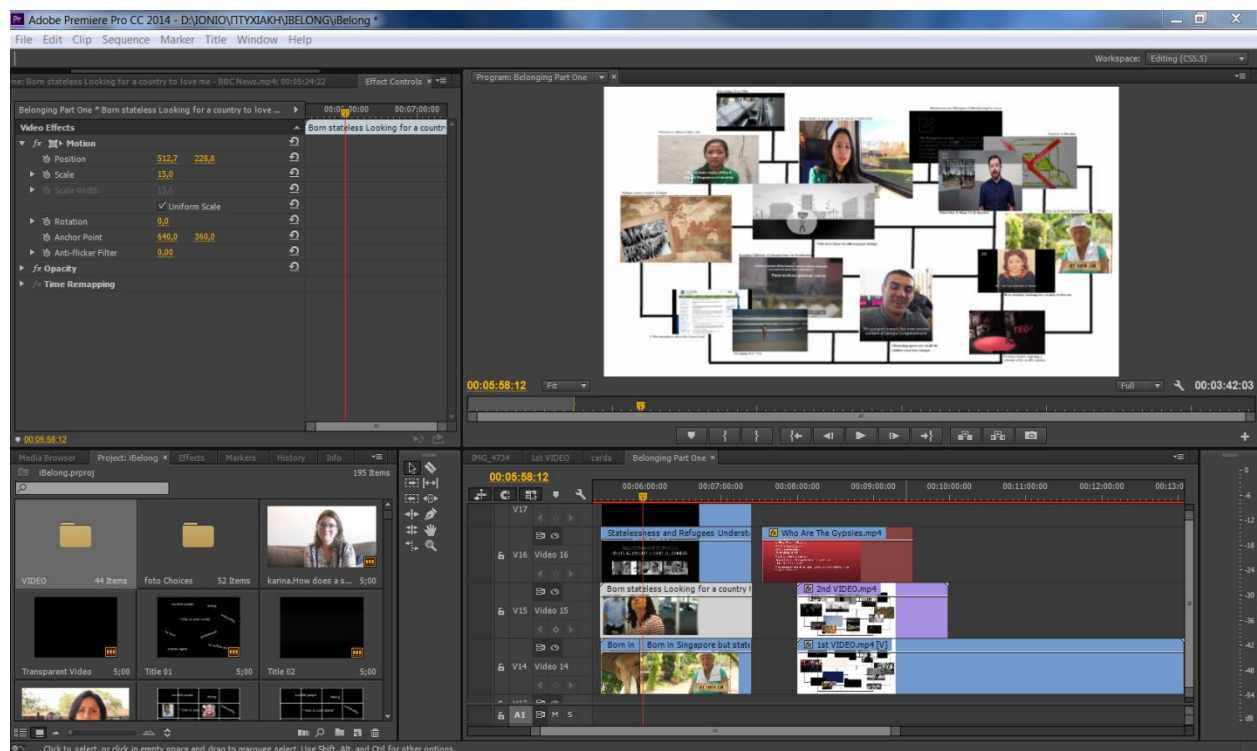
Με το πρώτο έγινε η ηχητική σύνθεση, οι στάθμες και τα εφέ του ήχου, ενώ με το δεύτερο πρόγραμμα (Reaper) προστέθηκαν επίσης κάποια εφέ.

Ο ήχος του κάθε βίντεο δεν έχει κάποια επεξεργασία, εκτός από τις περιπτώσεις που η στάθμη του ήταν χαμηλά και χρειάστηκε να ανέβει.
(εικόνα 12)

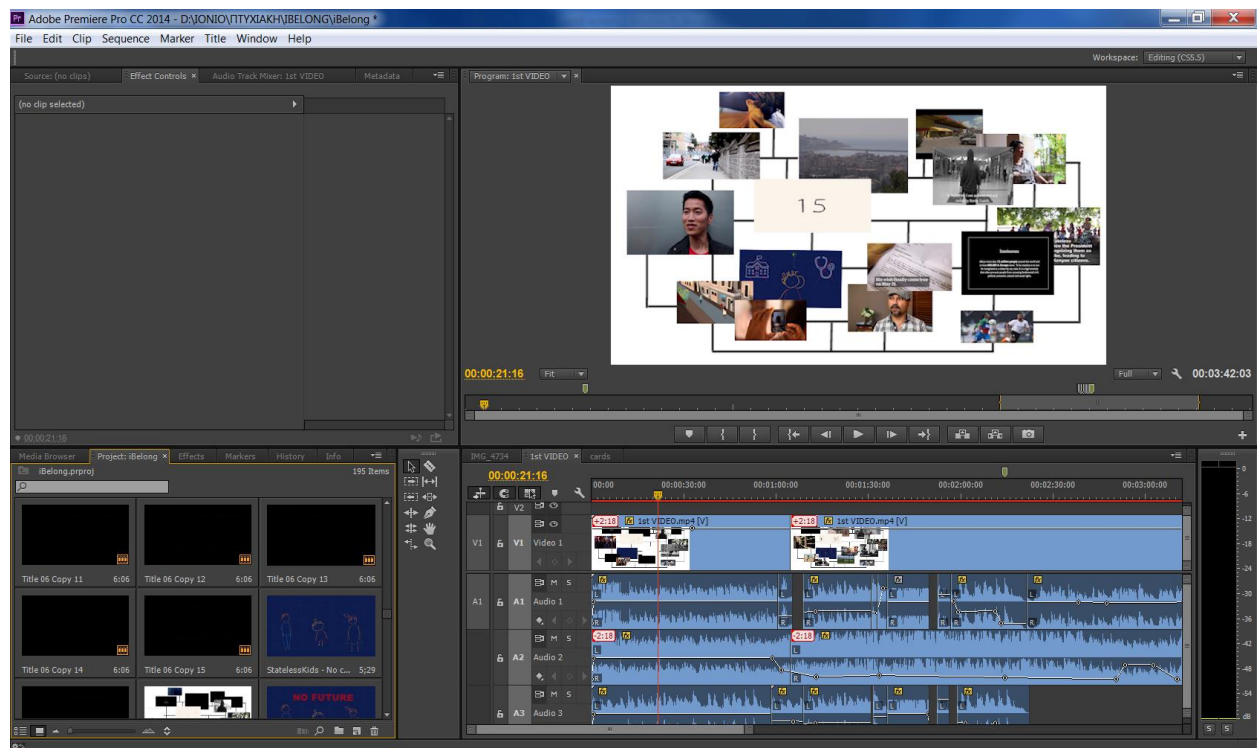
Για την αναπαραγωγή των βίντεο επιλέχτηκε το πρόγραμμα ανοιχτού κώδικα αναπαραγωγής πολυμέσων VLC ⁽³⁵⁾

34. <https://www.onlinevideoconverter.com/el> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

35. VideoLAN, <https://www.videolan.org/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)



εικόνα 11



εικόνα 12

ii. Κανόνες λειτουργίας της Εγκατάστασης

Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει από ένα απόθεμα τριάντα βίντεο, αυτό που επιθυμεί να δει. Η επιλογή του βίντεο γίνεται με τη χρήση σαρωτή (barcode scanner).

Ο σαρωτής "διαβάζει" τον κωδικό αριθμό στο κάτω μέρος της εκάστοτε κάρτας που έχει επιλεγεί. Ο αριθμός αυτός έχει προστεθεί επίσης στο όνομα του αρχείου του αντίστοιχου βίντεο. (εικόνα 13)

Ο επισκέπτης αλληλοεπιδρά με την εγκατάσταση μέσω του σαρωτή, ο οποίος έχει αντικαταστήσει το πληκτρολόγιο και το ποντίκι, καθώς μέσω της σάρωσης γίνεται η επιλογή του βίντεο.

Για να γίνει εφικτή η αναπαραγωγή του βίντεο, μετά την επιλογή του σαρωτή χρησιμοποιήθηκε η γλώσσα προγραμματισμού C++ ⁽³⁶⁾.

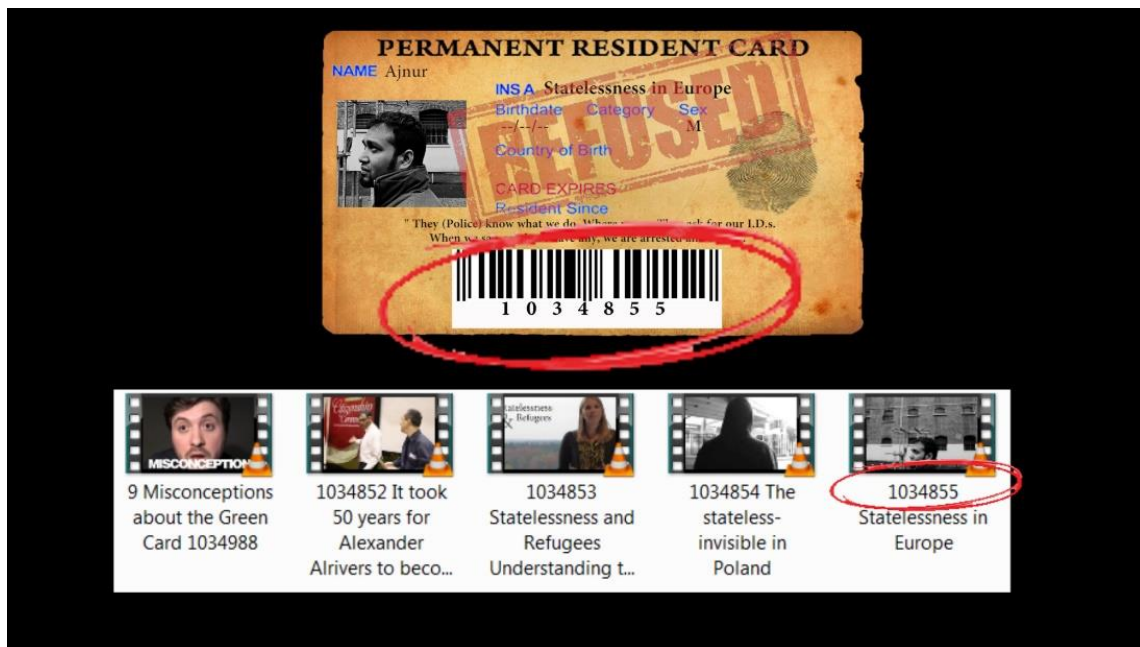
Ο κώδικας της γλώσσας C++ παρεμβαίνει στη βιβλιοθήκη του VLC και ορίζει ανάλογα με τα δεδομένα από τον σαρωτή, την προβολή και την επαναληψιμότητα του αρχικού βίντεο, αλλά και την επιλογή του επισκέπτη δηλαδή την προβολή του εκάστοτε βίντεο.

Το πάτημα της σκανδάλης του σαρωτή αντιστοιχεί με το Enter του πληκτρολογίου ή το κλικ του ποντικιού.

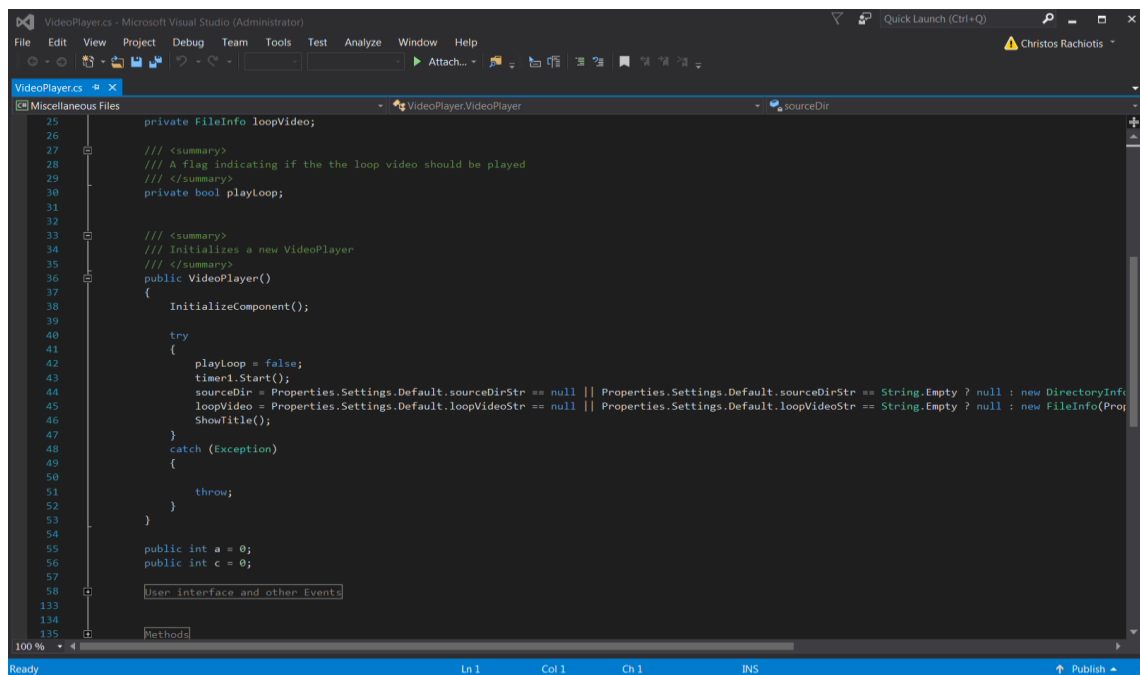
Μόλις τελειώσει το επιλεγμένο βίντεο, συνεχίζεται η προβολή του αρχικού.

(εικόνα 14)

36. <http://www.cplusplus.com/> (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)



εικόνα 13



iii. Υποδομές

Σαρωτής (Barcode Scanner)

" Barcode reader ή barcode scanner είναι συσκευή ανάγνωσης γραμμωτού ή ραβδωτού κώδικα (barcode). Είναι ένα σύνολο παράλληλων ανισόπαχων κάθετων γραμμών και αριθμών, το οποίο περιέχει πληροφορίες για το προϊόν πάνω στο οποίο αναγράφεται. Τέτοιες πληροφορίες μπορεί να είναι η περιγραφή, η ημερομηνία λήξης, η τιμή αλλά και ο κωδικός παρτίδας του προϊόντος " ⁽³⁷⁾ .

Για την εγκατάσταση χρησιμοποιήθηκε ο σαρωτής Symbol LS2208 και ο ραβδωτός κώδικας 39.

Για την παραγωγή ραβδωτού κώδικα υπάρχουν ελεύθερα, ανοιχτά λογισμικά.

(εικόνα 15)

Λήψη φωτογραφιών

Ο προγραμματισμός της φωτογραφικής κάμερας ώστε να βγάζει μια φωτογραφία ανά δέκα (10) λεπτά, έγινε με τη χρήση ειδικού οδηγού χρονισμού (Digital Timer Remote).



εικόνα 15

37. https://el.wikipedia.org/wiki/Barcode_reader (τελευταία προσπέλαση 9/9/2018)

Εξοπλισμός

Software

Λογισμικό γλώσσας C++

Φάκελος δεδομένων με 31 βίντεο

Hardware

Ηλεκτρονικός Υπολογιστής ή laptop

Projector, οθόνη (διαστάσεων τουλάχιστον 2x3)

Barcode Scanner

Φωτογραφική Κάμερα

Timer Shutter (Χρονικός έλεγχος φωτογραφικών λήψεων)

Κάρτες (30) με τους αντίστοιχους barcode (κωδικούς)

Βοηθητικός εξοπλισμός

Γραφείο

Projector Stand

Πώς λειτουργεί η εγκατάσταση

Κατά την είσοδό μας στο χώρο βρισκόμαστε μπροστά στην εγκατάσταση. Σε πρώτο πλάνο βλέπουμε ένα τραπέζι. Πάνω στο τραπέζι υπάρχει ένας υπολογιστής (ή laptop), ένα barcode scanner και τριάντα (30) κάρτες «μόνιμης διαμονής» (Permanent Resident Card) (εικόνα 16).



εικόνα 16

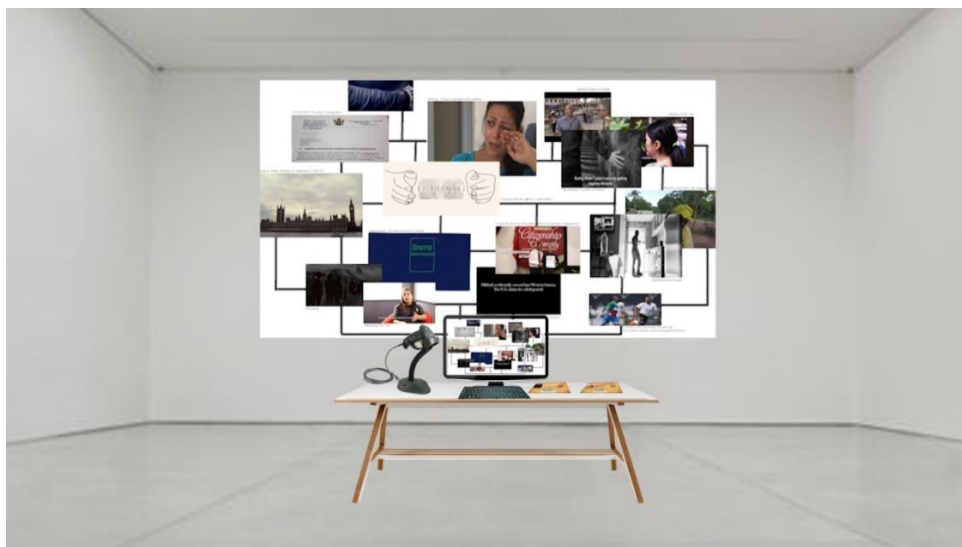
Στο κέντρο του τραπεζιού διαβάζουμε τις επιγραφές:

" ΕΠΕΛΕΞΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΟΥ ΘΕΣ ΝΑ ΔΕΙΣ
ΣΚΑΝΑΡΩΝΤΑΣ ΤΟ BARCODE
ΣΤΟ ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΡΤΑΣ "

και

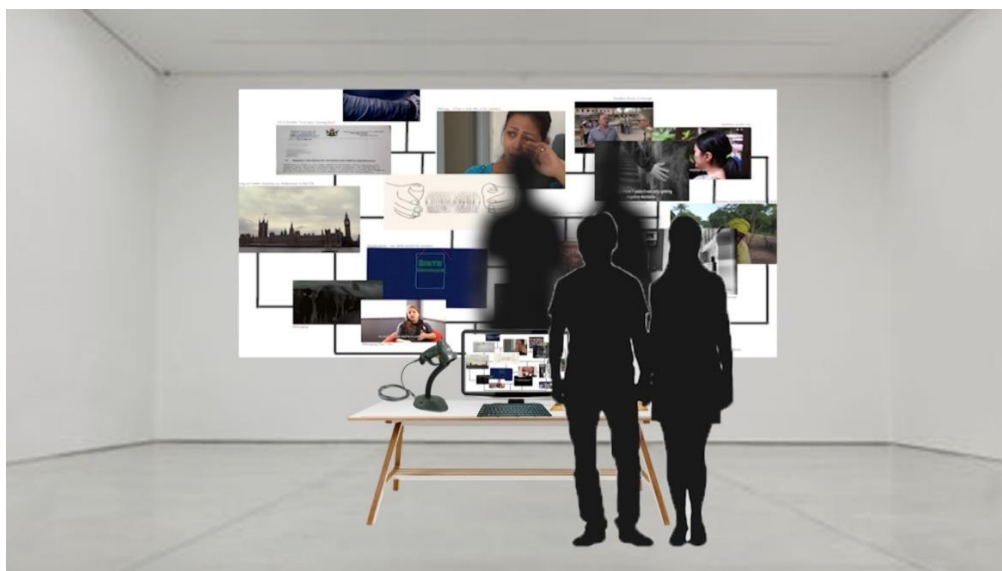
" Η ΚΑΜΕΡΑ ΠΑΙΡΝΕΙ ΚΑΘΕ 10' ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΑΘΕ 10' ΛΕΠΤΑ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΧΩΡΙΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ "

Πίσω από το τραπέζι και σε απόσταση 3 με 4 μέτρα προβάλλεται το αρχικό βίντεο (εικόνα 17).



εικόνα 17

Το μέσο προβολής, ο projector, είναι τοποθετημένος στην ευθεία με το τραπέζι και με τέτοιο τρόπο ώστε όταν στεκόμαστε μπροστά στο τραπέζι να φαίνεται η σκιά μας στην οθόνη προβολής του βίντεο (εικόνα 18).



εικόνα 18

Επάνω στο τραπέζι βρίσκονται: το laptop με το οπτικοακουστικό υλικό της εγκατάστασης, το barcode scanner που είναι συνδεδεμένο με το laptop σε θύρα USB 2 και οι κάρτες με τα barcode. Τέλος υπάρχει ένα τυπωμένο κείμενο που μας ενημερώνει για το θέμα της εγκατάστασης και τον τρόπο που μπορούμε να επιλέξουμε τα βίντεο που επιθυμούμε να δούμε. Φυσικά ο τρόπος είναι με το barcode scanner. Μόλις το μηχάνημα σαρώσει το barcode που βρίσκετε στο κάτω μέρος της κάθε κάρτας, ξεκινάει και το αντίστοιχο βίντεο. Όταν τελειώσει το βίντεο, συνεχίζει η προβολή του αρχικού βίντεο, μέχρι την επόμενη επιλογή μας.

(εικόνες 19,20,21)



εικόνα 19



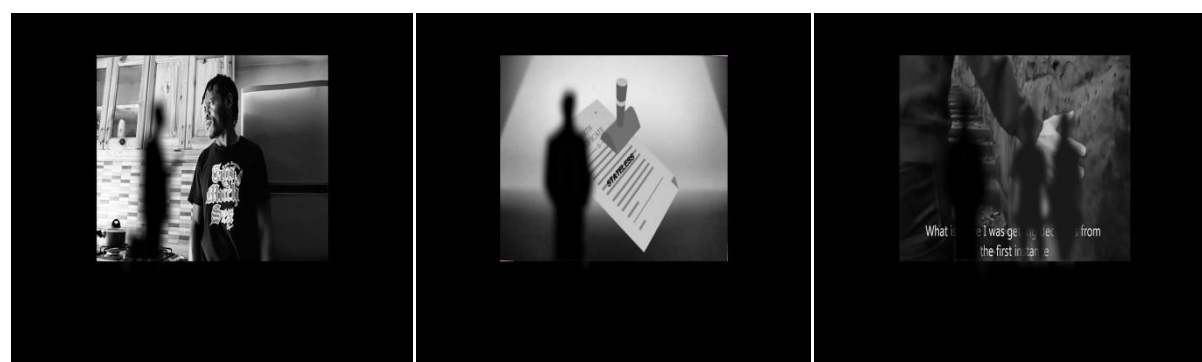
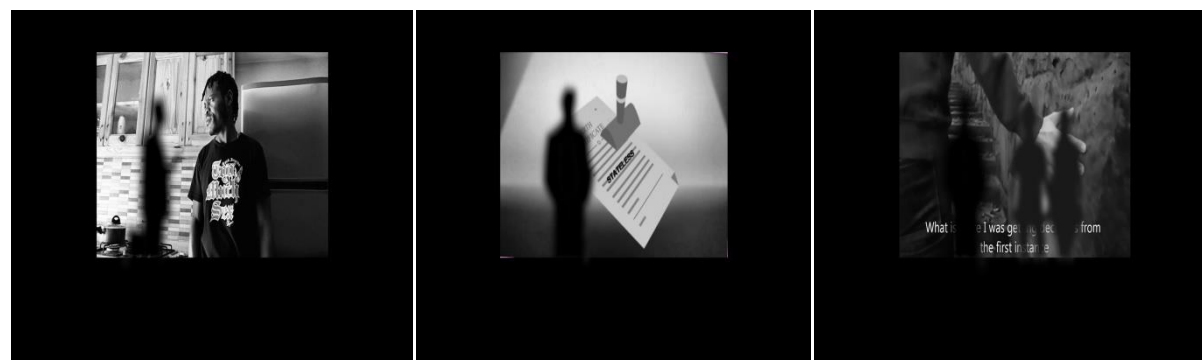
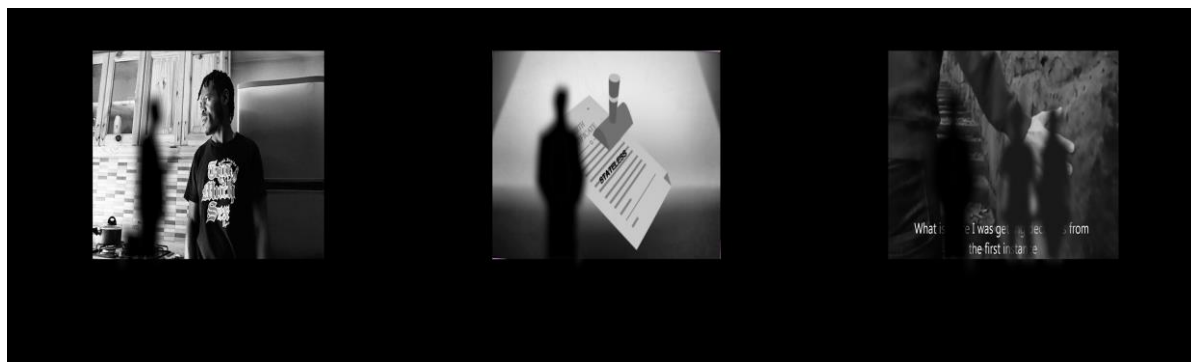
εικόνα 20



εικόνα 21

Στην «πλάτη» του laptop με κατεύθυνση προς το σημείο προβολής είναι τοποθετημένη φωτογραφική κάμερα, ρυθμισμένη ώστε να φωτογραφίζει τη σύνθεση εικόνα βίντεο και σκιά επισκέπτη, ανά δέκα λεπτά. Η συχνότητα δηλαδή που γεννιέται ένα παιδί χωρίς ιθαγένεια.

(εικόνες 22,23,24)



εικόνες

22

23

24

Συμπεράσματα

Στην εργασία αυτή έγινε προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις με θεωρητικό και πρακτικό τρόπο στα ερωτήματα που τέθηκαν και όρισαν το ερευνητικό της πεδίο.

Το αρχικό ερώτημα που τέθηκε, πως μπορεί να απεικονιστεί εικαστικά το θέμα της Ανιθαγένειας με τη χρήση νέων τεχνολογιών, απαντήθηκε με τη προβολή οπτικοακουστικού υλικού, τη χρήση γραμμωτού σαρωτή και προγραμματισμού.

Ο σαρωτής αντικατέστησε το πληκτρολόγιο και συγκεκριμένα το πλήκτρο Enter, καθώς αυτός ήταν ο τρόπος επιλογής του κατάλληλου βίντεο, προς προβολή.

Για να γίνει ο συντονισμός του σαρωτή με την «αποθήκη» των βίντεο έγινε χρήση λογισμικού με τη γλώσσα C++.

Ο σαρωτής ως μέσο επιλογής ανταποκρίθηκε ιδανικά όσον αφορά στις τεχνολογικές ανάγκες της εγκατάστασης. Θεωρούμε λοιπόν πως το πείραμα με τη χρήση του ως μέσο επιλογής των βίντεο, πέτυχε. Γιατί:

- i) ως μέσο είναι πλέον γνωστό και οικείο για τον περισσότερο κόσμο με αποτέλεσμα να μην χρειάζεται ιδιαίτερος (ή και καθόλου) χρόνος ως προς τη χρήση λειτουργίας του,
- ii) η χρονική απόκριση από τη στιγμή της επιλογής μέχρι τη στιγμή της έναρξης του βίντεο, είναι πολύ μικρή, σχεδόν ίδια με την επιλογή του πλήκτρου Enter, άρα δεν υπάρχουν ανεπιθύμητες καθυστερήσεις,
- iii) ο προγραμματισμός του για την επιλογή των βίντεο δεν ήταν ιδιαίτερα απαιτητικός,
- iv) η παραγωγή γραμμωτού κώδικα, γίνεται μέσω ελεύθερου λογισμικού με εύκολο τρόπο παραγωγής του,
- v) το σύνολο του τεχνολογικού εξοπλισμού της εγκατάστασης είναι αρκετά μικρό, πράγμα που ήταν και από τα ζητούμενα για το συγκεκριμένο έργο, ώστε να είναι εύκολο στη μετακίνησή του.

Όσον αφορά στον δεύτερο στόχο του ερευνητικού μέρους της εργασίας, σχετικά με το ρόλο του θεατή σ' ένα καλλιτεχνικό έργο με κοινωνικό προβληματισμό, τα συμπεράσματα που βγάλαμε ήταν αποτέλεσμα των πειραματικών εφαρμογών της εγκατάστασης, σε δυο διαφορετικούς χώρους.

Η εγκατάσταση παρουσιάστηκε δυο φορές σε κόσμο. Οι αντιδράσεις του κοινού ήταν σε μεγάλο βαθμό κοινές και με χαρά μπορούμε να πούμε, αρκετά θετικές. Μετά την ενημέρωση σχετικά με τους σκοπούς της εγκατάστασης και του τρόπου λειτουργίας της, οι επισκέπτες έδειξαν το απαιτούμενο ενδιαφέρον ώστε να εξελιχτεί η όλη διαδικασία σε μια διαδραστική εμπειρία ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων σχετικά με το θέμα της Ανιθαγένειας.

Το έργο προκάλεσε την έντονη προσοχή του κόσμου, θαυμασμό, πολλές ερωτήσεις σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του και προτάσεις για πιθανούς τρόπους προσέγγισης. Συγκεκριμένα

στην πρώτη προβολή, όπου ο αριθμός των επισκεπτών ήταν μικρότερος, η προσοχή του κόσμου κατά την προβολή των βίντεο υπήρξε απόλυτα προσηλωμένη. Ύστερα από την αρχική αμηχανία, ο ένας μετά τον άλλο από τους επισκέπτες πλησίασαν στο γραφείο και επεξεργάστηκαν τις κάρτες και τον σαρωτή. Αρχικά ο κόσμος επικεντρώθηκε περισσότερο στη διαδικασία της επιλογής παρά στην παρακολούθηση ολόκληρου του επιλεγμένου βίντεο. Δηλαδή έκαναν την επόμενη επιλογή πριν ολοκληρωθεί το βίντεο που μόλις είχε επιλεγεί. Με την πάροδο του χρόνου σημειώθηκε η εξής ενδιαφέρουσα εξέλιξη. Ο εκάστοτε επισκέπτης ξεπέρασε τη συστολή του κατά τη διαδικασία της επιλογής και αφιέρωνε όλο και περισσότερο χρόνο μπροστά στο γραφείο. Στη συνέχεια, εξελίσσοντας τη δράση του μπροστά στην οθόνη, άρχισε να παίζει με τη σκιά του και τη σχέση της σκιάς (του) με τη δράση του προβαλλόμενου βίντεο. Με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα πολύ ενδιαφέρον φωτογραφικό υλικό. Κατά την αποχώρηση του κόσμου σημειώθηκαν πολλά σχόλια όπως : εντυπωσιακό, δυνατή εμπειρία, εφευρετικό, πρωτότυπο και πολύ ενημερωτικό.

Κατά τη δεύτερη προβολή του έργου, σε μεγαλύτερο κοινό, οι αντιδράσεις υπήρξαν σε γενικές γραμμές ίδιες. Οι ιδιαιτερότητες αυτής της εγκατάστασης ήταν στο γεγονός ότι χρειάστηκε λίγο μεγαλύτερος χρόνος για να μπει στο κλίμα ο κόσμος αλλά όντας γνώριμοι μεταξύ τους οι θεατές, είχαν την άνεση να φτάσουν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα στο σημείο «εξοικείωσης» της σκιάς τους με την προβολή, με αποτέλεσμα ένα εξίσου ενδιαφέρον φωτογραφικό υλικό.

Από τις δυο αυτές δοκιμαστικές παρουσιάσεις, αλλά και από την προσωπική μου επικοινωνία με τον κόσμο στον οποίο εξηγούσα το έργο, ιδιαίτερη εντύπωση μου έκανε η παραδοχή αρκετών από τους θεατές, πως ελάχιστα (έως καθόλου) γνώριζαν το μέγεθος του συγκεκριμένου κοινωνικού προβλήματος, δηλαδή της Ανιθαγένειας, ούτε φυσικά την ύπαρξη του εντυπωσιακού αριθμού ανιθαγενών ανά τον κόσμο.

Η διαπίστωση αυτή, που στην διαδικασία της προετοιμασίας της εργασίας υπήρχε ως υποψία και κατά τη παρουσίασή της ως παραδοχή, είναι κατά τη γνώμη μου, η σημαντικότερη δικαίωση για τη δημιουργία της εργασίας αυτής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Nicolas de Oliveira, Nicola Oxley, Micheal Petry, *Installation Art in the New Millennium: The Empire of the Senses*, Thames & Hudson, 2003
2. Lev Manovich, *The Language of New Media*, MIT Press, 2001
3. Doeffinger D, *The art of seeing Kodak workshop series*. Eastman Kodak company., 1988.
4. Kabakov I, *Public Projects Or the spirit of a place*. Milano Charta. , 2001.
5. Rosenthal M., *Understanding Installation Art: From Duchamp to Holzer*. Munich: Prestel Verlag. , 2003.
6. Chris Meigh Andrews, *A History of Video Art*, edit. Bloomsbury, 2006
7. Santorineos, M., —*The passage from the creator's intelligence which is intrinsic to the works of art, to artificial intelligence*, 3IA International Conference (3IA'2007) on Computer Graphics and Artificial Intelligence, May 30-31 2007, Athens, Greece.
8. Shiffman, D., *The Nature of Code: Simulating Natural Systems with Processing*, 2012
9. Kristen, N. , Dahl, O. , *The Development of the SIMULA Languages*, in Wexelblat, Richard L., ed., *History of programming Languages*, Academic Press, New York, 1981
10. Breton, P., 1991. *Η Ιστορία της Πληροφορικής*, εκδόσεις Δίαυλος, 1991.
11. De Souza, P., —*Rethinking the Dissension between Software and Generative Art*, *The International Journal of Technology, Knowledge and Society*, 2010, pp. 13-26.
12. Oliver Bimber, *Interactive Rendering For Projection-Based Augmented Reality Displays*, Technische Universität (University of Technology) Darmstadt, 2002
13. Friedberg, Anne. *The virtual window : from Alberti to Microsoft* I Anne Friedberg, First MIT Press paperback edition, 2009
14. JONATHAN CRARY, *Techniques of the Observer On Vision and Modernity in the Nineteenth Century*, MIT Press paperback edition, 1992
15. Scott Snibbe and Abner Nolan, *Social Construction Curated by Southern Exposure*, San Francisco, 2005.
16. Ααρών κοέν, Άγγελος Φλώρος, "ΔΡΩΜΕΝΑ ΠΛΗΚΤΡΟΛΟΓΙΟΥ Αρχιτεκτονική και Πληροφορία - Μια εισαγωγή στο Physical Computing" Παν/μιο Θεσσαλίας εκδόσεις Futura

LINKS

1. Art+Com, AG, Retrieved from the World Wide Web: <http://www.artcom.de/projects/vrf/welcome.en>, 2001
2. CONIFA, *The alternative World Cup for stateless people and unrecognized nations* <mailto:https://edition.cnn.com/2018/06/02/africa/stateless-nations-world-football-cup-conifa/index.html>
3. European Network on Statelessness, <https://www.statelessness.eu/>
4. Ben Fry, *Aligning Humans and Mammals*, <http://benfry.com/infoseed/>
5. UNHCR, <http://www.unhcr.org/>
6. "This is Our Home" Stateless Minorities and their Search for Citizenship, <http://www.refworld.org/docid/59e4a6534.html>
7. Pascal Dombis, <http://dombis.com/>
8. refworld, *#IBelong Campaign to End Statelessness by 2024*,
9. <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=statelessness>
10. Huang J., *History of Object Oriented Programming*, <http://web.eecs.utk.edu/~huangj/CS302S04/notes/oo-intro.html>, 200
11. Linda Candy, Ernest Edmonds, *Crossings: eJournal of Art and Technology, Interaction in Art and Technology*, <http://crossings.tcd.ie/issues/2.1/Candy/>
12. Fiona Whitton, Scott Snibbe, <https://static1.squarespace.com/static/54617fbbe4b0e09964383d07/t/547e1627e4b050348997dfba/1417549351554/2005Telic.pdf>
13. Scott Snibbe, *Works*, <https://www.snibbe.com/pubs>
14. European Network on Statelessness, <http://www.nationalityforall.org/>
15. Morse Margaret, 1991 *Video Installation Art The Body The Image and the Space in Between*. <http://layoftheland.net/archive/art3959c/readings/morse.pdf>
16. Brett Jones, *Projection Mapping*, <http://projection-mapping.org/what-is-projection-mapping/>
17. Kieffer, M. (n.d.). *Lee Friedlander: Composing The Real*. [online] The Culture Trip. Available at: <http://theculturetrip.com/north-america/usa/washington/articles/lee-friedlander-composing-the-real/>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

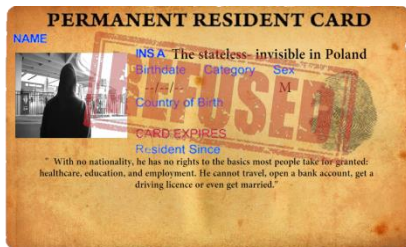
i. Θεματολογία Βίντεο

Thai Ha, Netherlands: A young women in search of nationality



Γεννημένη από Βιετναμέζους γονείς, η Thai Ha ζει στην Ολλανδία από μικρό παιδί. Δεν έχει ακόμα καμία εθνικότητα και οι Ολλανδικές αρχές δεν την αναγνωρίζουν ούτε ως ανιθαγενή, κάτι απαραίτητο για να γίνει το πρώτο βήμα.

The stateless- invisible in Poland



Παρακολουθούμε ένα νέο από την Ουκρανία που ζει στην Πολωνία. Διασχίζοντας την πόλη, περιγράφει τη ζωή του ως ανιθαγενής και τις δεσμεύσεις που τον υποχρεώνει το καθεστώς αυτό.

Stateless Kids, No kids should be stateless



Παιδιά χωρίς ιθαγένεια. Γιατί μπορεί ένα παιδί να στερείται ιθαγένειας? Τι μπορεί να κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Maha, Born stateless: Looking for a country to love



Με Σύριους γονείς, αλλά με μητέρα μουσουλμάνα και πατέρα χριστιανό. Οι αρχές της Συρίας δεν αναγνωρίζουν το γάμο με διαφορετικές θρησκείες, ούτε επιτρέπουν στις ανύπαντρες μητέρες να μεταβιβάσουν στα παιδιά τους την ιθαγένεια, με αποτέλεσμα η Μάχα, να στερείται ιθαγένειας. Έτσι αποφάσισε να αλλάξει χώρα...

Cindy Lim, Stateless to citizen



Γεννημένη στη Σιγκαπούρη, η 11χρονη Cindy Lim Geok Lian ήταν χωρίς ιθαγένεια μέχρι την Πέμπτη (13 Ιουλίου 2017). Ακούμε τις σκέψεις της αφού τελικά κατάφερε πάρει την υπηκοότητά της.

Greg, Nowhere People: exposing a portrait of the world's stateless



Ένας διεθνώς αναγνωρισμένος, ανεξάρτητος φωτογράφος και δημιουργός ντοκιμαντέρ. Το πιο πρόσφατο έργο του Greg είναι το «**Nowhere People**» το οποίο τεκμηριώνει τους αγώνες των απάτριδων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

Ajnur, Statelessness in Europe



Μαρτυρίες ανθρώπων για τη ζωή τους χωρίς ιθαγένεια. "Αυτοί(η αστυνομία) ξέρουν ποιοί είμαστε, που πηγαίνουμε. Όταν τους λέμε ότι δεν έχουμε χαρτιά, μας συλλαμβάνουν και μας ξυλοκοπούν".

Ali, Stateless in Slovakia



Ανιθαγενής είναι κάποιος που δεν έχει την υπηκοότητα καμίας χώρας: δεν είναι Σύριος, ούτε Μαροκινός, Μολδαβός, ή Σλοβάκος. Δεν ανήκει σε καμία χώρα από νομική άποψη. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει κανένα από τα δικαιώματα ή την προστασία που συνδέονται με την ιθαγένεια " .

Frederik, Belonging - Part One



" Είμαι ανιθαγενής, γιατί εκεί που γεννήθηκα δεν είμαι αναγνωρισμένος ως πολίτης όπως επίσης κι εκεί που μεγάλωσα ".

Daniella, Belonging - Part Two



Τα ανιθαγενή παιδιά γεννιούνται σε έναν κόσμο στον οποίο θα αντιμετωπίσουν μια διαρκή διάκριση. Η συνθήκη αυτή επηρεάζει βαθιά την ικανότητά τους να μαθαίνουν και να μεγαλώνουν.

George, Belonging | Short Film



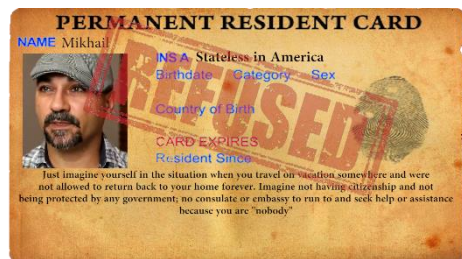
Ο George, είναι ένας νέος Σύριος που αγωνίστηκε να βρει την ταυτότητά του ως παιδί. Αφού διέφυγε από τη χώρα του και έφτασε στο Παρίσι, ανακαλεί τις αναμνήσεις του ανακαλύπτει την ανάρτησή του σε μια κοινότητα.

Statelessness and Refugees: Understanding the nexus



Οι διεθνείς εμπειρογνώμονες διερευνούν την κατάσταση των ανιθαγενών, πώς αλληλοεπιδρούν με τις καταστάσεις των προσφύγων και ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις στο πλαίσιο αυτό.

Mikhail, Stateless in America



Φανταστείτε να ταξιδεύατε στις διακοπές και να μην σας επιτρέπεται να επιστρέψετε στο σπίτι σας ποτέ ξανά. Φανταστείτε να μην έχετε την υπηκοότητα και να μην προστατεύεστε από καμία κυβέρνηση. Σε κανένα προξενείο ή πρεσβεία δεν μπορείτε να τρέξετε και να ζητήσετε βοήθεια. Είστε ο "κανείς".

Sara, Everyone has the right to a nationality!



Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ανιθαγένεια δεσμεύεται να τερματίσει την ανιθαγένεια και να διασφαλίσει ότι τα εκτιμώμενα 600.000 άτομα που ζουν στην Ευρώπη χωρίς εθνικότητα θα προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο

9 Misconceptions about the Green Card



Η απόκτηση πράσινης κάρτας είναι γεμάτη απάτες και παραπληροφόρηση. Συλλέξαμε εννέα παρανοήσεις που έχουν οι άνθρωποι (τόσο οι πολίτες των ΗΠΑ όσο και οι αλλοδαποί) σχετικά με τη διαδικασία απόκτησής της.

IBelong – What it feels like to be stateless



«Αν δεν έχεις τα απαραίτητα έγγραφα, δεν υπάρχουν. Είσαι απλώς μια σκιά. Περνάς και κανείς δεν σε βλέπει».

Amela, Nameless Children: A Documentary on Statelessness



Τα ανώνυμα παιδιά. Το βίντεο καταγράφει τις καθημερινές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν περίπου 4.500 ευάλωτα άτομα στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, έχοντας να αναμετρηθούν μ' ένα ελάχιστα γνωστό πρόβλημα: την ανιθαγένεια.

CONIFA



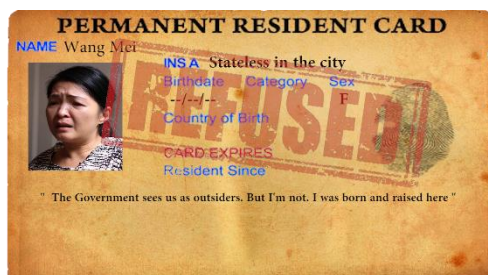
Το Εναλλακτικό Παγκόσμιο Κύπελλο για Άτομα χωρίς ιθαγένεια και Μη Αναγνωρισμένα Έθνη.

Yousif, Refugee stories: stateless Nubians



15 εκατομμύρια άτομα είναι απάτριδες και δεν αναγνωρίζονται ως υπήκοοι από καμία χώρα. Είναι οι αόρατοι άνθρωποι.

Wang Mei, Stateless in the city



Η κυβέρνηση μας βλέπει σαν ξένους. Αλλά δεν είμαστε. Γεννήθηκα και μεγάλωσα εδώ.

Ivy, Born in Singapore but stateless: Why?



Η Ivy μιλάει για την αδικία που βιώνει. Αυτή η νεαρή γυναίκα γεννήθηκε στη Σιγκαπούρη αλλά στερείται του δικαιώματος να έχει ταυτότητα.

Αμέτρητες αιτήσεις για ιθαγένεια έχουν απορριφθεί.

Karina, How does a stateless person prove who they are?



Για χρόνια, η Karina μετέφερε μαζί της το πιστοποιητικό γέννησής της. Ήταν η μόνη αναγνώριση που είχε. Το χρησιμοποίησε ακόμη και για να εισέλθει σε μπαρ.

Jirair, Citizenship opens new world for stateless man from Georgia



Δεκαετίες ανιθαγένειας δεν εμπόδισαν Jirair να εργαστεί νόμιμα ή να αποκτήσει ασφάλιση υγείας. Επίσης πραγματοποιεί το όνειρό του. Να εκπροσωπήσει τη Γεωργία σ' ένα διεθνές πρωτάθλημα πάλης.

Why don't these 10 million people belong?



Καμπάνια της Ύπατης Αρμοστείας για τους ανιθαγενείς.

«Εξετάζουμε μια πόλη όπως κάθε άλλη, αυτοί είναι οι άνθρωποι που ζουν στην πόλη, έχουν εργασία και παίζουν ελεύθερα χάρη στα δικαιώματά τους. Όλοι εκτός από αυτόν».

Hendy, Living in Limbo: Stateless ex-Malaysians in the UK



Το 2002 στο Ηνωμένο Βασίλειο, άνθρωποι με προέλευση από τη Μαλαισία, οι οποίοι εξαπατήθηκαν για να αποκτήσουν ένα συγκεκριμένο τύπο διαβατηρίου τους απαγορεύτηκε να ζήσουν ή να εργαστούν στο Ηνωμένο Βασίλειο ενώ δεν μπορούν να επιστρέψουν στη Μαλαισία.

Steven, " You don't belong here"



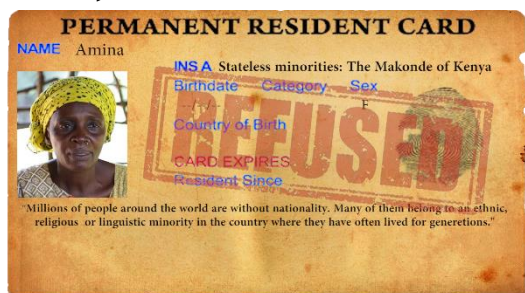
Πριν από δέκα χρόνια ο "Steven" ήρθε στη Βρετανία ζητώντας άσυλο. Απορρίφθηκε και του ζητήθηκε να επιστρέψει στη χώρα του. Αλλά δεν μπορεί επειδή η χώρα του δεν τον αναγνωρίζει. Χωρίς εθνικότητα, δεν έχει δικαιώματα στα βασικά στοιχεία που οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν δεδομένα...»
“Δεν ανήκετε εδώ, ανήκετε αλλού, τέλος”.

IBELONG - End Statelessness Now



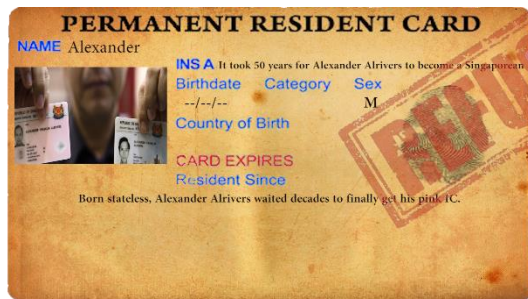
Καμπάνια της Ύπατης Αρμοστείας.
"Φανταστείτε να είστε γεννημένος αόρατος, είστε ζωντανός, αλλά δεν μπορείτε να αποδείξετε ότι υπάρχουνε. Είστε βέβαιος ότι είστε άνθρωπος. Αλλά δεν έχετε ανθρώπινα δικαιώματα. Και όταν πεθάνεις, δεν υπάρχει καμία απόδειξη πως ζήσατε ποτέ ».

Amina, Stateless minorities: The Makonde of Kenya



Εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο δεν έχουν εθνικότητα, πολλοί από τους οποίους ανήκουν σε μια εθνική, θρησκευτική ή γλωσσική μειονότητα στη χώρα όπου ζουν από γενιά σε γενιά.

Alexander, It took 50 years for Alexander Alrivers to become a Singaporean



Ο Alexander, γεννήθηκε στην ανυπαρξία, περίμενε δεκαετίες για να πάρει τελικά άδεια παραμονής.

What Does It Mean To Be Stateless?



Ο δημοσιογράφος Mitt Romney ασχολείται με το θέμα της ανιθαγένειας.

Τι σημαίνει, τα αίτια, το δαιδαλώδες νομικό πλαίσιο και οι συνέπειες στη ζωή των ανθρώπων που στερούνται ιθαγένειας.

ii. Τεχνικά χαρακτηριστικά των βίντεο

Title: Netherlands: A young women in search of nationality

By: UNHCR, the UN Refugee Agency

URL: https://www.youtube.com/watch?v=YLr_SmaXbY4

Διάρκεια: 06:06'



Title: The stateless- invisible in Poland

By: CentrumPomocyPrawnej

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nz8r42S8Eo8&t=1s>

Διάρκεια: 02:57'



Title: [#StatelessKids](#) - No child should be stateless

By: European Network on Statelessness

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VvUMZanVTtoA>

Διάρκεια: 01:29'



Title: Born stateless: Looking for a country to love me

By: [BBC News](#)

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lo02oBLdIFU&t=2s>

Διάρκεια: 03:25'



Title: Stateless to citizen: Cindy Lim

By: TODAYonline

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8GULRK420u4>

Διάρκεια: 02:02'



Title: Nowhere People: exposing a portrait of the world's stateless
By: Greg Constantine | TEDxEastEnd
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=u9DD6MZj5Z4>
Διάρκεια: 15:59'

Title: Statelessness in Europe
By: [European Network on Statelessness](#)
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=W0dToaTbqaU&t=10s> <http://www.statelessness.eu>
Διάρκεια: 09:43'



Title: Stateless in Slovakia
By: European Network on Statelessness
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DfvIYmQqkIA>
Διάρκεια: 06:11'



Title: Belonging Part One
By: Dee Lourens
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=s07egavs3FM>
Διάρκεια: 08:07'



Title: Belonging Part Two
By: LHRSA
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ih5keCYFHyM>
Διάρκεια: 07:01'

Title: Belonging | Short Film
By: [Pierre Jeong](#)
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZgT-GQvwZ9k>
Διάρκεια: 04:26'

Title: Statelessness and Refugees: Understanding the nexus
By: Institute on Statelessness and Inclusion
URL: https://www.youtube.com/watch?v=O_zWDOT6GO4
Διάρκεια: 21:23'



Title: Stateless in America
By: [Mikhail Sebastian](#)
URL: https://www.youtube.com/watch?v=_Dol2QbNWfs
Διάρκεια: 09:13'

Title: "Everyone has the right to a nationality!"
By: European Network on Statelessness
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=o1qGwoN61mw&t=6s>
Διάρκεια: 02:10'



Title: 9 Misconceptions about the Green Card
By: SpinozasPsyche
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DBYorBAqO-A>
Διάρκεια: 05:51'

Title: IBelong – What it feels like to be stateless
By: UNHCR, the UN Refugee Agency
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MuDzR8d63zg>
Διάρκεια: 01:26'



Title: Nameless Children: A Documentary on Statelessness
By: UNHCR, the UN Refugee Agency
URL: https://www.youtube.com/watch?v=1J_6CJh8UNo
Διάρκεια: 11:14'



Title: CONIFA: The Alternative World Cup For Stateless People And Unrecognized Nations
By: NewsTotal
URL: https://www.youtube.com/watch?v=_2yZhRR_5m4
Διάρκεια: 05:15'



Title: Refugee stories: stateless Nubians

By: Thomson Reuters Foundation

URL: https://www.youtube.com/watch?v=BT_KQCH77h4

Διάρκεια: 05:09'



Title: Stateless in the city

By: TODAYonline

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OSk3nQ4dxg0>

Διάρκεια: 05:08'



Title: Born in Singapore but stateless: Why?

By: Gentle Warrior | Happy-TV

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UarPFmpOAjQ>

Διάρκεια: 02::06'

Title: How does a stateless person prove who they are?

By: PennLive.com

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zzQboVmrkuU&t=7s>

Διάρκεια: 01:33'



Title: Citizenship opens new world for stateless man from Georgia

By: UNHCR, the UN Refugee Agency

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WBdvCsw1Syc>

Διάρκεια: 01:15'



Title: Why don't these 10 million people belong?

By: [UNHCR, the UN Refugee Agency](#)

URL: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=jNo6JiBFS9Q

Διάρκεια: 01:25'



Title: Living in Limbo: Stateless ex-Malaysians in the UK
By: sixorangesfilms
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=i5S7R78hMRk>
Διάρκεια: 05:36'

Title: STATELESS: "You don't belong here"
By: Thomson Reuters Foundation
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-KG2B67MIAQ>
Διάρκεια: 03:49'



Title: [#IBELONG](#) - End Statelessness Now
By: UNHCR, the UN Refugee Agency
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5JL1sp5XS-U>
Διάρκεια: 01:00'



Title: Stateless minorities: The Makonde of Kenya
By: UNHCR, the UN Refugee Agency
URL: https://www.youtube.com/watch?v=RWC_BhzVNCM
Διάρκεια: 03:13'



Title: It took 50 years for Alexander Alrivers to become a Singaporean
By: TODAYonline
Nuria Ling (production), Wong Pei Ting (journalist)
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VkHeNPD3gro>
Διάρκεια: 03:30'

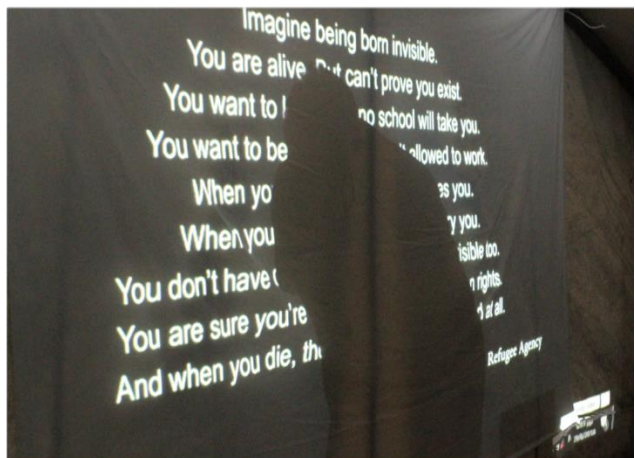
Title: What Does It Mean To Be Stateless?
By: NowThis World
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RNWQYSSQpPg>
Διάρκεια: 03:12'

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

27/8/2018, ΠΗΛΙΟ



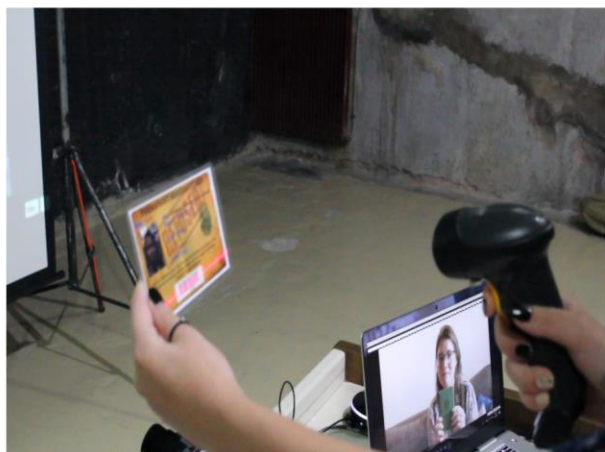


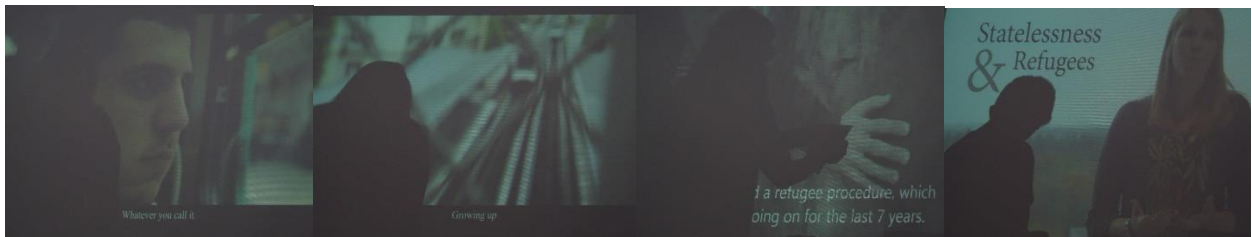
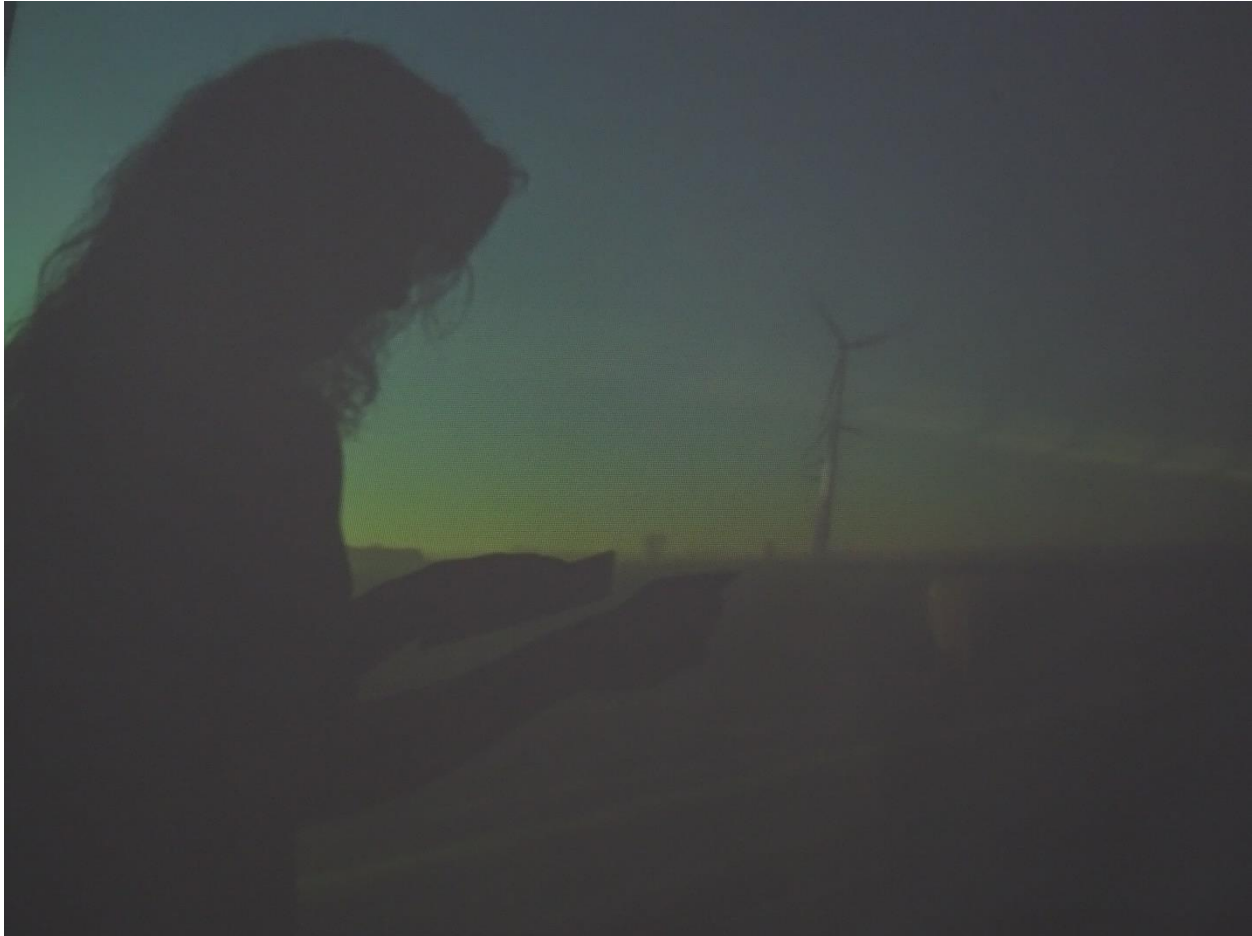
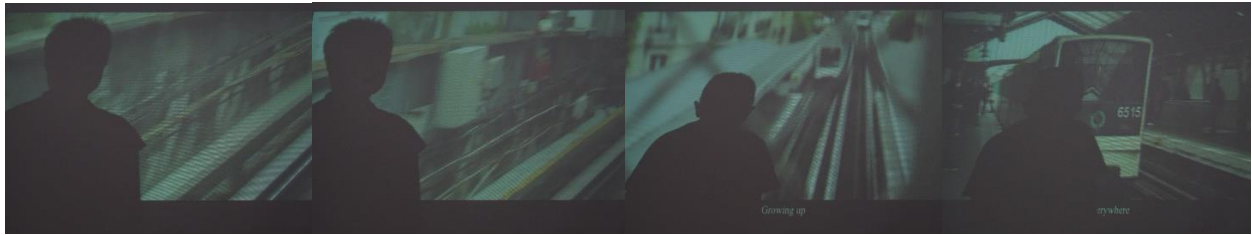




14/08/2018, XANIA







Αντί Επιλόγου

«Η Σκιά (shadow) είναι το άθροισμα των πλευρών ενός ανθρώπου με τις οποίες αυτός βρίσκεται σε ρήξη/άρνηση. Η σκιά συνεχώς σαμποτάρει τις ενσυνείδητες αποφάσεις του ατόμου και επιπλέον, προβάλλεται πάνω στους υπόλοιπους ώστε να εξισορροπήσει την απογοήτευση, και ταυτόχρονα να κρύψει την πραγματική πηγή των αποτυχιών (που είναι η ρήξη με τον εαυτό)».

Καρλ Γιουνγκ

ΤΕΛΟΣ